

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

بازنگری برنامه درسی

دوره: کارشناسی ارشد

رشته: اخلاق با ۳ گرایش

اخلاق اسلامی

فلسفه اخلاق

اخلاق کاربردی

بازنگری شده مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۳۰ کمیته علوم حوزه ای - دانشگاهی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

**عنوان برنامه: دوره کارشناسی ارشد رشته اخلاق با ۳ گرایش
بازنگری شده توسط گروه علوم حوزه ای - دانشگاهی**

۱- به استناد آیین نامه واگذاری اختیارات برنامه ریزی درسی مصوب جلسه شماره ۸۸۲ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۲۳ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی، برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی ارشد رشته اخلاق با ۳ گرایش ۱- اخلاق اسلامی، ۲- فلسفه اخلاق و ۳- اخلاق کاربردی پیشنهادی دانشگاه قم و مصوب مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۳۰ کمیته علوم حوزه ای- دانشگاهی دریافت شد.

۲- برنامه درسی بازنگری شده فوق جایگزین برنامه درسی دوره رشته کارشناسی ارشد رشته اخلاق کاربردی مصوب جلسه شماره ۷۹۶ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۰۴ شورای عالی برنامه ریزی می شود.

۳- برنامه درسی مذکور در سه فصل: مشخصات کلی، جدول واحد های درسی و سرفصل دروس تنظیم شده و برای تمامی دانشگاه ها و مؤسسه های آموزش عالی و پژوهشی کشور که طبق مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری فعالیت می کنند، برای اجرا ابلاغ می شود.

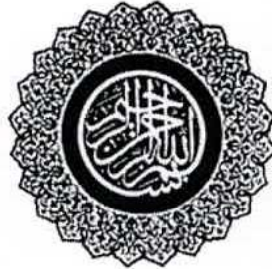
۴- این برنامه درسی به مدت ۵ سال قابل اجراست و پس از آن نیازمند بازنگری می باشد.

عبدالرحیم نوه ابراهیم

دبیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

(Handwritten signature)

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره کارشناسی ارشد

رشته اخلاق

گرایش اخلاق اسلامی، فلسفه اخلاق و اخلاق کاربردی

گروه اخلاق دانشگاه قم

پاییز ۱۳۹۵

۱. تعریف و اهداف

هدف از برگزاری دوره کارشناسی ارشد اخلاق با سه گرایش (گرایش اخلاق اسلامی، فلسفه اخلاق و اخلاق کاربردی) توجه دادن دانشجویان به حوزه پراهمیت پژوهش‌های اخلاقی است که به‌رغم اهمیت آن، در نظام آموزشی کشور مغفول مانده است. ارائه دروس مختلف در این دوره به‌گونه‌ای است که افزون بر ایجاد انگیزه پژوهش در قلمرو مسائل اخلاقی، منابع لازم برای تحقیق و نیز مسائل اساسی و تخصصی گرایش اخلاق اسلامی، فلسفه اخلاق و اخلاق کاربردی را در اختیار دانشجویان قرار خواهد داد.

اگرچه در مقام عمل اولویت با مباحث اخلاق کاربردی است، اما بی‌تردید بدون داشتن یک نظام عام‌هنجاری متناسب با فرهنگ و ارزش‌های دینی (اخلاق اسلامی) و بدون بحث از مبانی وجود‌شناختی و معرفتی و انسان‌شناختی آنها (فلسفه اخلاق) نمی‌توان نظام موجه اخلاق کاربردی داشت.

۲. ضرورت و اهمیت

اهمیت پژوهش اخلاقی که اساس آن آموزش‌های متناهی است، بر کسی پوشیده نیست، به‌ویژه با توجه به تأکیدات فراوان قرآن کریم و متون روایی بر لزوم رعایت اخلاق اسلامی اهمیت آن مضاعف است. فلسفه اخلاق که به‌کوشش در مبانی اخلاق می‌پردازد می‌تواند شناخت ما از اخلاق اسلامی را عمیق‌تر کرده، قوت و ارزش آن را نمایان سازد.

۳. طول دوره

طول دوره کارشناسی ارشد اخلاق دو سال و نیم است که بر اساس آیین‌نامه آموزش دوره کارشناسی ارشد طی پنج نیمسال ارائه می‌شود.

دانشجویان باید در مدت مذکور پایان‌نامه خود را بگذرانند و از آن دفاع نمایند.

۴. تعداد واحد درسی

تعداد واحد درسی این رشته در هر گرایش ۳۲ واحد به شرح زیر است:

تعداد واحد	نوع درس
۸ واحد	دروس الزامی - مشترک
۱۶ واحد	دروس الزامی - اختصاصی
۴ واحد	دروس اختیاری
۴ واحد	پایان‌نامه
۳۲	جمع واحدها

تنبیه:

دانشجویانی که از رشته‌های نامتجانس وارد این دوره شده‌اند موظف‌اند دروسی را که از سوی گروه آموزشی از جدول «دروس جبرانی برای کلیه گرایش‌ها» تعیین می‌شود، الزاماً - به‌صورت جبرانی - بگذرانند و حداکثر دروس جبرانی برای هر گرایش ۸ واحد به شرح جدول «دروس جبرانی» است.

فصل دوم: برنامه و جداول دروس گرایش‌های رشته اخلاق

پیش‌نیاز	تعداد واحد	نام درس	کد
	۲	فلسفه اخلاق در تفکر اسلامی	
	۲	فلسفه اخلاق در تفکر غربی	
	۲	تاریخ فلسفه اسلامی	
	۲	حکمت متعالیه	
—	۲	انسان‌شناسی	۰۱
—	۲	کلیات فلسفه اخلاق	۰۲
—	۲	آشنایی با متون اخلاق اسلامی	۰۳
—	۲	زبان تخصصی و آشنایی با متون اخلاق	۰۴
	۲	نظام اخلاقی اسلام (۱)	۰۵
نظام اخلاق اسلامی (۱)	۲	نظام اخلاقی اسلام (۲)	۰۶
—	۲	اخلاق اسلامی فردی	۰۷
—	۲	اخلاق اسلامی اجتماعی	۰۸
—	۲	اخلاق و عرفان	۰۹
—	۲	مبانی و روش‌های تعلیم و تربیت در اسلام	۰۱۰
—	۲	روان‌شناسی رشد اخلاقی	۰۱۱
—	۲	مفاهیم اخلاقی قرآن	۰۱۲
—	۲	اخلاق تطبیقی بین الادیان	۰۱۳
—	۲	تاریخ فلسفه اخلاق در اسلام و غرب	۰۱۴
کلیات فلسفه اخلاق	۲	فرا اخلاق (۱)	۰۱۵
فرا اخلاق (۱)	۲	فرا اخلاق (۲)	۰۱۶
کلیات فلسفه اخلاق	۲	نظریه‌های اخلاقی (مکاتب اخلاق هنجاری) (۱)	۰۱۷
نظریه‌های اخلاقی (۱)	۲	نظریه‌های اخلاقی (مکاتب اخلاق هنجاری) (۲)	۰۱۸
—	۲	دین و اخلاق	۰۱۹
—	۲	نظریه اخلاقی اسلام	۰۲۰
کلیات فلسفه اخلاق	۲	کلیات اخلاق کاربردی	۰۲۱
—	۲	انگیزش اخلاقی	۰۲۲
—	۲	تاریخچه اخلاق کاربردی	۰۲۳
—	۲	اخلاق پژوهش	۰۲۴
—	۲	اخلاق زیستی	۰۲۵
—	۲	اخلاق زیست محیطی	۰۲۶
—	۲	اخلاق فناوری اطلاعات	۰۲۷
—	۲	اخلاق و سیاست	۰۲۸

پیش نیاز	تعداد واحد	نام درس	کد	
—	۲	اخلاق خانواده	.۲۹	دروس اختیاری
—	۲	اخلاق کسب و کار	.۳۰	
—	۲	اخلاق ژنتیک	.۳۱	
—	۲	اخلاق در ادبیات فارسی	.۳۲	
—	۲	اخلاق ماثور	.۳۳	
—	۲	اخلاق و فقه	.۳۴	
	۴		.۳۵	پایان نامه

دروس الزامی - مشترک

- انسان شناسی
- کلیات فلسفه اخلاق
- آشنایی با متون اخلاق اسلامی
- زبان تخصصی و آشنایی با متون اخلاق

۱. انسان‌شناسی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - مشترک

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با مهم‌ترین نظریه‌ها در باب سرشت و ابعاد وجودی انسان، رشد و تکامل، اختیار و آزادی انسان با تأکید بر دیدگاه اسلامی

سرفصل‌ها

- آشنایی با ضرورت، جایگاه، قلمرو و اهم مسائل رشته انسان‌شناسی
- تعریف انسان: شاخصه‌ها و فصول ممیزه انسان
- خلقت و آفرینش انسان
- تبیین ابعاد وجودی انسان (روح و جسم) و نحوه تعامل آن‌ها با یکدیگر.
- قوای ادراکی انسان
- اراده و اختیار انسان (انواع جبر و حدود آزادی انسان)
- نیازها و استعدادهای انسان.
- فطرت و امور فطری.
- هدف خلقت انسان.
- تکامل انسان.
- اختیار و آزادی انسان.
- مرگ و حیات پس از مرگ.
- ارزش و مقام و منزلت انسان

منابع

- ابوطالبی، حمید، انسان‌شناسی اخلاق، فلسفه اخلاق اجتماعی، تهران: کویر، ۱۳۹۲.
- امین، سید مهدی و محمد بیستونی، انسان‌شناسی، تفسیر موضوعی المیزان؛ قم: بیان جوان، ۱۳۸۹.
- دیرکس، هانس، انسان‌شناسی فلسفی، تهران: هرمس، ۱۳۸۰.
- رجبی، محمود، انسان‌شناسی، قم: موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۹.
- طباطبایی، سید محمدحسین، انسان از آغاز تا انجام، ترجمه صادق آملی لاریجانی، تهران: الزهرا، ۱۳۷۱.
- عسکری خانقاه، اصغر، انسان‌شناسی عمومی، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۸.
- فرید، محمدصادق، مبانی انسان‌شناسی، تهران: منصوری، ۱۳۷۲.
- فیاضی، غلامرضا، درسنامه علم النفس فلسفی، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۲.
- مصباح، محمدتقی، انسان‌شناسی در قرآن، قم: موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۹.

• واعظی، احمد، انسان از دیدگاه اسلام، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۰.

- Birx, H. James, ed. ۲۰۰۵. *Encyclopedia of Anthropology*. ۱st ed. SAGE Publications, Inc.
- Edel, May, and Abraham Edel. ۲۰۰۰. *Anthropology and Ethics*. New edition. Transaction Publishers.
- Ember, Carol R. Melvin R. Ember, and Peter N. Peregrine. ۲۰۱۴. *Anthropology*. ۱۴th ed. Pearson.
- Fluehr-Lobban, Carolyn. ۲۰۱۳. *Ethics and Anthropology: Ideas and Practice*. AltaMira Press.

۲. کلیات فلسفه اخلاق

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - مشترک

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با ضرورت تحقیق در فلسفه اخلاق و معرفی مهم‌ترین موضوعات و مسائل و نظریه‌های اخلاقی و ارائه مبنایی معقول و موجه برای احکام اخلاقی اسلام و تقویت بنیان‌های فکری، فلسفی و اعتقادی دانش‌پژوهان در جهت دفاع از باورهای اخلاقی اسلام و نقد و بررسی دیگر دیدگاه‌ها و مکاتب اخلاقی.

سرفصل‌ها

- مفهوم شناسی علم اخلاق، فلسفه اخلاق و آشنایی با کلیدواژه‌های فلسفه اخلاق
- تعریف و تبیین گونه‌های پژوهش در حوزه اخلاق (توصیفی، هنجاری و تحلیلی)
- تبیین جایگاه، قلمرو/دامنه، مسائل و شاخه‌های فلسفه اخلاق
- ضرورت و اهمیت و تاریخچه اجمالی فلسفه اخلاق
- مرور اجمالی بر رابطه اخلاق با فقه/دین، حقوق، سیاست، هنر.
- بررسی اجمالی اهم مباحث مطرح در فرا اخلاق
 - شناخت‌گرایی و ناشناخت‌گرایی: معناشناسی گزاره‌های اخلاقی/ دلالت‌شناسی
 - واقع‌گرایی و ناواقع‌گرایی: مباحث وجودشناسی اخلاق
 - توجیه گزاره‌های اخلاقی: مباحث معرفت‌شناسانه در حوزه اخلاق
- بررسی اجمالی اهم مباحث مطرح در اخلاق هنجاری
 - تبیین جایگاه و گستره اخلاق هنجاری
 - نظریه‌های اخلاقی: نظریه‌های، فضیلت‌گرا، پیامدگرا و وظیفه‌گرا
- بررسی اجمالی اخلاق کاربردی
 - جایگاه و قلمرو اخلاق کاربردی
 - آشنایی با شاخه‌ها و مسائل اخلاق کاربردی و اخلاق حرفه‌ای:
 - اوتانازی، سقط جنین، مادر جایگزین و....
 - اخلاق مدیریت، اخلاق پزشکی، اخلاق پرستاری، اخلاق ورزشی و....
 - مسئولیت اخلاقی: شرایط، گستره/دامنه و متعلق مسئولیت اخلاقی
 - نسبییت و اطلاق در حوزه اخلاق/ نسبی‌گرایی و مطلق‌گرایی.
 - رابطه دین و اخلاق
 - قاعده زرین در اخلاق
 - حسن و قبح اخلاقی و نگاه فیلسوفان مسلمان

منابع

- بکر، لارنس سی. و شارلوت بی. بکر، مجموعه مقالات فلسفه اخلاق (برگرفته از دائره‌المعارف لارنس بکر) ترجمه گروهی از مترجمان، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.
- ریچلز، جیمز، عناصر فلسفه اخلاق، ترجمه محمود فتحعلی و علیرضا آل‌بویه؛ قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۲.
- گنسلر، هری، جی. درآمدی جدید بر فلسفه اخلاق، ترجمه حمیده بحرینی، تهران: نشر آسمان خیال، ۱۳۸۸.
- مدرّسی، محمدرضا، فلسفه اخلاق: پژوهش در بنیان‌های زبانی، فطری، تجربی، نظری و دینی اخلاق، تهران: سروش، ۱۳۷۱.
- مصباح یزدی، محمدتقی، فلسفه اخلاق، تهران: اطلاعات، ۱۳۷۰.
- مصباح، مجتبی، بنیاد اخلاق: روشی نو در آموزش فلسفه اخلاق، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۲.
- مک‌ناتن، دیوید، نگاه اخلاقی، درآمدی به فلسفه اخلاق، ترجمه حسن میاننداری، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۱.
- ناگل، تامس، پل‌ادواردزو دونالد بورچرت، دانشنامه فلسفه اخلاق انشاءالله رحمتی، تهران: سوفیا، ۱۳۹۲.
- هولمز، رابرت، مبانی فلسفه اخلاق، ترجمه مسعود علیا، تهران: ققنوس، ۱۳۸۵.
- وارنوک، مری، فلسفه اخلاق در قرن بیستم، ترجمه ابوالقاسم فنایی، قم: بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰.
- Duignan, Brian. ۲۰۱۱. *The History of Western Ethics*. New York: Britannica Educational Pub. in association with Rosen Educational Services.
- Gensler, Harry J. and Earl W. Spurgin. *Historical Dictionary of Ethics*. Scarecrow Press, ۲۰۰۸.
- Kuusela, Oskari. *Key Terms in Ethics*. 1st ed. Continuum, ۲۰۱۱.
- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.
- Macintyre, Alasdair. ۱۹۹۸. *Short History of Ethics: A History of Moral Philosophy from the Homeric Age to the Twentieth Century, Second Edition*. 2nd ed. University of Notre Dame Press.

۳. آشنایی با متون اخلاق اسلامی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - مشترک

پیش نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با منابع و متون اخلاق اسلامی، قرآن کریم و سنت معصومین: و مهم ترین تألیفات علمای اخلاق مانند اخلاق ابن مسکویه، اخلاق ناصری، محجة البيضاء، جامع السعادات، معراج السعادة و...

سرفصل ها

- نگاهی تاریخی به سیر تطور نگارش کتب اخلاقی.
- آشنایی کلی با آثار برجسته حکما و اندیشمندان مسلمان در حوزه اخلاق.
- به ویژه تهذیب الاخلاق و طهاره الاعراق، اخلاق ناصری، محجة البيضاء، جامع السعادات، معراج السعادة و...
- آثار اخلاقی اندیشمندان متأخر و معاصر، فیض کاشانی، نراقی، طبرسی و امام خمینی.
- آشنایی با ادبیات و اصطلاحات اخلاقی مطرح شده در آثار اخلاقی فیلسوفان مسلمان

منابع

- ابن مسکویه، احمد بن محمد، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم: بیدار، چاپ پنجم، ۱۳۷۱.
- احمدی پور، مهدی و دیگران، کتاب شناخت اخلاق اسلامی: گزارش تحلیلی میراث مکاتب اخلاق اسلامی، قم: انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۵.
- شبر، سید عبدالله، الاخلاق، قم: نشر دارالهجره، ۱۴۱۲ ق.
- طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، قم: انتشارات شریف رضی، ۱۴۱۲ ق.
- طوسی، خواجه نصیرالدین، اخلاق ناصری، تهران: انتشارات خوارزمی، چاپ دوم، ۱۳۶۰.
- فیض کاشانی، ملا محسن، المحجة البيضاء فی تهذیب الاحیاء، ترجمه محمدصادق عارف، مشهد: نشر بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۷۲.
- مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
- موسوی خمینی، سید روح الله، چهل حدیث، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۳.
- نراقی، احمد، معراج السعادة، چاپ ششم، قم: هجرت، ۱۳۸۷.
- نراقی، محمد مهدی نراقی، جامع السعادات، مقدمه: محمد رضا مظفر، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ ق.

۴. زبان تخصصی و آشنایی با متون اخلاقی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - مشترک

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با کلیدواژه‌ها و اصطلاحات حوزه اخلاق و مهارت خواندن و درک متون تخصصی به زبان انگلیسی.

سرفصل‌ها

- مطالعه مدخل‌های دایرةالمعارفی و آثار متنوع در زمینه اخلاق و فلسفه اخلاق و شاخه‌های متعدد آن:
- Ethics
- Meta-ethics
- Normative-Ethics
- Applied Ethics

منابع

- علیا، مسعود، فرهنگ توصیفی فلسفه اخلاق: انگلیسی به فارسی، تهران: هرمس، ۱۳۹۱.
- Gensler, Harry J. and Earl W. Spurgin. ۲۰۰۸. *Historical Dictionary of Ethics*. Scarecrow Press.
- Gensler, Harry. ۱۹۹۸. *Ethics: A Contemporary Introduction*. annotated edition. Routledge.
- Heck, Paul L. "Ethics in Şūfism" in *Encyclopaedia of Islam*. ۲۰۰۲. Cdr. Brill Academic Pub.
- Kuusela, Oskari. *Key Terms in Ethics*. ۱st ed. Continuum, ۲۰۱۱.
- Pojman, Louis P. ۲۰۰۴. *How Should We Live? An Introduction to Ethics*. ۱st ed. Thomson/Wadsworth.
- Pojman, Louis P. and James Fieser. ۲۰۱۶. *Ethics: Discovering Right and Wrong*. ۱th ed. Wadsworth Publishing.
- Taylor, Richard C. and Luis Xavier López-Farjeat, ed. ۲۰۱۵. *The Routledge Companion to Islamic Philosophy*. ۱st ed. Routledge.

دروس الزامی - اختصاصی گرایش اخلاق اسلامی

- نظام اخلاقی اسلام (۱)
- نظام اخلاقی اسلام (۲)
- اخلاق اسلامی فردی
- اخلاق اسلامی اجتماعی
- اخلاق و عرفان
- مبانی و روش‌های تعلیم و تربیت در اسلام
- روان‌شناسی رشد اخلاقی
- مفاهیم اخلاقی قرآن

۵. نظام اخلاقی اسلام (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: انسان‌شناسی

هدف: آشنایی با جایگاه و خاستگاه اخلاق در اسلام و اهمیت آن در اندیشه اسلامی و آشنایی با مبانی نظری اخلاق اسلامی و بررسی ویژگی‌های اخلاق اسلامی.

سرفصل‌ها

- تعریف نظام اخلاقی
- مبانی نظری و ویژگی‌های نظام اخلاق اسلامی
- نظریه اخلاقی اسلام و معیار اخلاقی (در تقابل با دیگر نظریه‌های اخلاقی هنجاری)
- مبانی اخلاق اسلامی بر اساس رویکردهای مختلف فلسفی و کلامی (معتزلی، اشعری و شیعی)
- مبانی انسان‌شناختی
- مبانی فرااخلاقی:
- مباحث معناشناختی:
 - الف) تعریف مفاهیم اخلاقی حسن و قبح، الزام.
 - ب) فعل اخلاقی
 - ج) فاعل اخلاقی
 - د) مسئولیت اخلاقی
 - هـ) غایت اخلاق (سعادت)
- مباحث معرفت‌شناختی:
- بررسی نقش دین، عقل و عواطف در فهم گزاره‌های اخلاقی
- مباحث وجود‌شناختی
- روان‌شناسی اخلاقی
 - الف) دلایل عمل
 - ب) ضعف اخلاقی/اکراسیا

منابع

- ابن مسکویه، احمد بن محمد، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم: بیدار، چاپ پنجم، ۱۳۷۱.
- دراز، عبدالله، دستورالاخلاق فی القرآن، بیروت: ۱۹۷۳.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، الذریعة إلى مکارم الشریعة، محقق: عجمی، قم: الشریف الرضی، ۱۳۷۳.
- شبیر، سید عبدالله، الاخلاق، قم: نشر دارالهجره، ۱۴۱۲ ق.

- شیرازی، صدرالدین محمد (ملاصدرا)، الحكمة المتعالیه فی الأسفار الأربعة العقلية، قم: منشورات مصطفوی، ۱۳۷۹.
- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۶۴
- طوسی، خواجه نصیرالدین، اخلاق ناصری، تصحیح و تنقیح مجتبی مینوی و علیرضا حیدری، تهران: خوارزمی، ۱۳۷۳.
- غزالی، امام محمد، إحياء علوم الدين، محقق: حافظ عراقی، عبد الرحيم بن حسين، دار الكتاب العربي.
- غزالی، امام محمد، کیمیای سعادت، به کوشش: حسین خدیو جم، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴.
- فارابی، ابونصر، التنبیه علی سبیل السعادة، قدم له و علق عليه الدكتور جعفر آل ياسين، تهران: حکمت، ۱۴۱۲/۱۳۷۱.
- فارابی، ابونصر، اندیشه‌های اهل مدینه فاضله، ترجمه و تحشیه سیدجعفر سجادی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۹.
- فارابی، ابونصر، تحصیل السعادة، قدم له و علق عليه و شرحه الدكتور علی بوملحم، دار و مكتبة الهلال، بی تا.
- فارابی، ابونصر، فصول متزعه، حقیقه و قدم له و علق عليه الدكتور فوزی متری نجار، تهران: مکتبه الزهراء، ۱۴۰۵ ق.
- فرامرز قراملکی، احد، نظریه اخلاقی رازی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱.
- فیض کاشانی، ملامحسن، المحجبه البيضاء فی تهذیب الاحیاء، ترجمه محمدصادق عارف، مشهد: نشر بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۲.
- کاشی، کمال‌الدین عبدالرزاق، تحفة الاخوان فی خصائص الفتيان، مقدمه و تصحیح محمد دامادی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۹.
- مصباح یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۸.
- مصباح یزدی، محمدتقی، نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، نگارش و تحقیق: احمدحسین شریفی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۴.
- نراقی، محمد مهدی نراقی، جامع السعادات، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ ق.
- Majed Fakhri, *Ehical Theories in Islam*, Et, Brill Academic Pub. ۲ Exp Sub edition, ۱۹۹۷.

۶. نظام اخلاقی اسلام (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: نظام اخلاقی اسلام (۱)

هدف: آشنایی با جایگاه و خاستگاه اخلاق در اسلام و اهمیت آن در اندیشه اسلامی و آشنایی با مبانی نظری اخلاق اسلامی و بررسی ویژگی‌های اخلاق اسلامی.

سرفصل‌ها

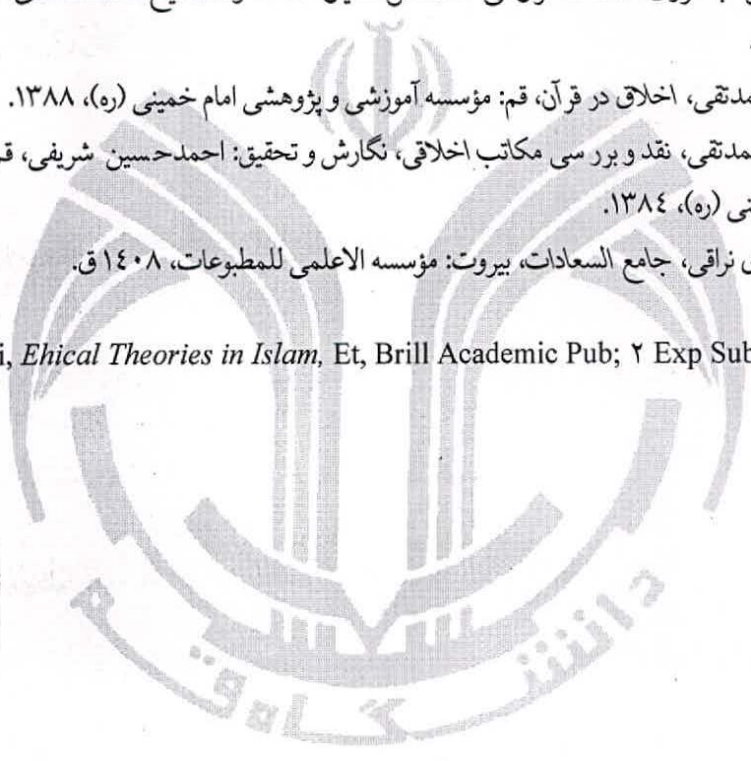
- کلیات مربوط به اخلاق و علم اخلاق.
- جایگاه اخلاق و علم اخلاق در اسلام.
- مبانی نظری اخلاق اسلامی:
 - الف) واقع‌گرایی و نقد و نفی نسبی‌گرایی
 - ب) حسن و قبح ذاتی و عقلی
 - ج) اساس ارزش اخلاقی در اسلام
- اصول موضوعه اخلاق اسلامی:
 - الف) انسان موجودی است مختار.
 - ب) انسان دارای مطلوب نهایی است.
 - ج) تأثیر تلاش انسان در وصول به هدف.
- ویژگی‌های نظام اخلاقی اسلام و مقایسه آن با دیگر نظام‌ها
- ماهیت سعادت در نظام اخلاقی اسلام.
- راه وصول به سعادت.
- عوامل کلی سقوط اخلاقی در اسلام.

منابع

- ابن‌مسکویه، احمد بن محمد، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم: بیدار، چاپ پنجم، ۱۳۷۱.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، الذریعة إلى مکارم الشریعة، قم: الشریف الرضی، ۱۳۷۳.
- شبر، سید عبدالله، الاخلاق، قم: نشر دارالهجره، ۱۴۱۲ ق.
- شیرازی، صدرالدین محمد (ملاصدرا)، الحکمة المتعالیه فی الأسفار الأربعة العقلیه، قم: منشورات مصطفوی، ۱۳۷۹.
- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۶۴.
- طوسی، نصیرالدین، اخلاق ناصری، تصحیح و تنقیح مجتبی مینوی و علیرضا حیدری، تهران: انتشارات خوارزمی، ۱۳۷۳.
- دراز، عبدالله، دستور الاخلاق فی القرآن، بیروت: ۱۹۷۳.
- غزالی، امام محمد، إحياء علوم الدین، محقق: حافظ عراقی، عبد الرحیم بن حسین، دارالکتب العربی.

- غزالی طوسی، محمد، کیمیای سعادت، به کوشش: حسین خدیو جم، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴.
- فارابی، ابونصر، التنبیه علی سبیل السعادة، قدم له وعلق علیه الدكتور جعفر آل یاسین، تهران: حکمت، ۱۴۱۲/۱۳۷۱.
- فارابی، ابونصر، اندیشه‌های اهل مدینه فاضله، ترجمه و تحشیه سیدجعفر سجادی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۹.
- فارابی، ابونصر، تحصیل السعادة، قدم له وعلق علیه و شرحه الدكتور علی بوملحم، دار و مكتبة الهلال، بی تا.
- فارابی، ابونصر، سیاست مدینه، ترجمه و تحشیه سیدجعفر سجادی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۹.
- فارابی، ابونصر، فصول منتزعه، حقه و قدم له وعلق علیه الدكتور فوزی متری نجار، تهران: مكتبة الزهراء، ۱۴۰۵ ق.
- فرامرز قراملکی، احد، نظریه اخلاقی رازی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱.
- فیض کاشانی، ملامحسن، المحجبه البيضاء فی تهذیب الاحیاء، ترجمه محمدصادق عارف، مشهد: نشر بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۲.
- کاشی، کمال‌الدین عبدالرزاق، تحفة الاخوان فی خصائص القتیان، مقدمه و تصحیح محمد دامادی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۹.
- مصباح‌یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۸.
- مصباح‌یزدی، محمدتقی، نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، نگارش و تحقیق: احمدحسین شریفی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۴.
- نراقی، محمد مهدی نراقی، جامع السعادات، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ ق.
- Majed Fakhri, *Ethical Theories in Islam*, Et, Brill Academic Pub; ۲ Exp Sub edition, ۱۹۹۷

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی تفصیلی با فضایل و رذایل فردی و شیوه‌های تخلق به فضایل فردی و پرهیز از رذایل فردی اخلاقی و بررسی مباحث قدیم و جدید اخلاقی و روان‌شناختی پیرامون آنها.

سرفصل‌ها

- شناخت فضایل و شیوه تخلق به فضایل اخلاقی:
 - صبر، شکر و رضا، خوف و رجاء، زهد، انس و محبت با خدا، یقین و توکل، شیوه محاسبه و مراقبه، تفکر و تدبیر و یاد مرگ
- دسته‌بندی‌های مطرح و رایج اخلاقیات در حیطه اخلاق عملی
 - بر اساس قوای نفس (شیوه ارسطویی)
 - بر اساس متعلقات فعل اخلاقی
 - تقسیم حیطه اخلاق بر اساس متعلق فعل اخلاقی:
 - اخلاق فردی، اخلاق اجتماعی، اخلاق الهی
- چرا باید خوش اخلاق شد؟ یا چرا باید اخلاقی زیست؟
 - اشاره به فواید مادی و معنوی و آثار کمالی حسن خلق
- چگونه باید خوش اخلاق شد؟
 - غفلت، از مهمترین موانع رشد اخلاقی
 - توجه، گام نخستین در مسیر اخلاقی شدن
- عوامل کلی سقوط اخلاقی:
 - هوای نفس، دنیا، شیطان

منابع

- جوادی آملی عبدالله، حکمت عبادات، قم: مرکز نشر اسراء، ۱۳۸۰.
- رشاد علی اکبر، دانشنامه امام علی (ع)، ج چهارم (اخلاق و سلوک)، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۰.
- شبر، سید عبدالله، الاخلاق، قم: نشر دارالهیجره، ۱۴۱۲ ق.
- دراز، عبدالله، محمد دستور الاخلاق فی القرآن، تعریب: عبدالصبور شاهین، بیروت: ۱۹۷۳.
- غزالی، امام محمد، کیمیای سعادت، به کوشش حسین خدیو جم، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵.
- مصباح‌یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن، تحقیق: محمد اسکندری، قم: مؤسسه آموزشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۹.
- موسوی خمینی، روح الله، شرح چهل حدیث، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ بیست و یکم، ۱۳۷۸.
- نراقی، محمد مهدی نراقی، جامع السعادات، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ ق.

۸. اخلاق اسلامی اجتماعی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت حقوق و بایسته‌های رفتاری و مسولیت‌های اخلاقی در (قبال) اجتماع و برخورد‌های اجتماعی و رعایت اصول و آموزه‌های اخلاقی اجتماعی - (شناخت و رعایت آداب و بایسته‌های تعامل و معاشرت اجتماعی).

سرفصل‌ها

▪ کلیات و مفهوم شناسی

○ چیستی اخلاق اجتماعی

○ اهمیت/ ضرورت و جایگاه اخلاق/ آداب معاشرت اجتماعی / رابطه با هم‌نوعان

▪ اصول و قواعد کلی - وظایف عام و اولیه

○ وفای به عهد و پیمانها

○ احسان و نیکوکاری/ خیرخواهی

○ احترام به کرامت انسانی. دیگران/ حفظ آبرو و عزت مومنین و عدم استفاده ابزاری از دیگران

○ حسن ظن / به وجه احسن تعبیر کردن افعال مومنین / تهمت و بهتان نزدن/ رد غیبه

○ صداقت و راستگویی / پرهیز از فریبکاری، ریا و دورویی و نفاق/ غیبت نکردن

○ حلم، شکیبایی، مدارا و مردم‌داری در سلوک اجتماعی/ عدم آزار و اذیت دیگران/

○ رعایت حقوق دیگران و احترام به قوانین/ هنجارهای اجتماعی

○ حق‌شناسی / در صدد جبران برآمدن / شکر / تشکر

○ مسولیت‌پذیری در قبال اجتماع / امر به معروف / اصلاح‌گری/ الگوسازی

▪ هنجارهای عام در برخورد‌های اجتماعی / معاشرت اجتماعی (هنجارهای جزئی تر و خاص)

○ پرهیز از مصرف‌گرایی / چشم و هم چشمی / تجمل‌گرایی / تکلف و تعارف بیجا در رفتار و سلوک اجتماعی

○ رازداری / محترم شمردن آبرو و حریم خصوصی / تجسس نکردن/ دفاع از آبروی و مومن در غیاب او

○ رعایت نزاکت و آداب اجتماعی

○ سلام کردن و انس گرفتن/ اظهار موانست و دوستی

○ گذشت و عفو و اغماض / عذر‌پذیری و بلکه عذر تراشی / معذرت خواستن به هنگام انجام کار خطا

○ اخلاق گفت و شنود، هنر گوش دادن (نقد‌پذیری، تحمل سخن دیگران)

▪ هنجارهای خاص در قبال افراد خاص / در شرایط خاص

○ در خانواده

○ ادب، احسان، مهرورزی با والدین، احترام و تکریم و مراقبت، پند‌پذیری و نصیحت‌شنوی.

- شیوه رفتار و تعامل با همسر
- شیوه رفتار و تعامل با فرزندان:
- شیوه تعامل با خویشاوندان (برادران و خواهران و دیگر اقوام...) صله رحم و...
- در آموزشگاه و محیط آموزشی تعامل با استاد/ همکلاسی

منابع

- شهید ثانی، آداب تعلیم و تعلم در اسلام، ترجمه سید محمدباقر حجتی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۹.
- نیازی، محسن و مرتضی جعفرپور، اخلاق اجتماعی پیامبر ۹، تهران: ۱۳۹۱
- علی شریعتمداری، تعلیم و تربیت اسلامی، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۴.
- قاسم واثقی، درسهایی از اخلاق مدیریت، تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰.
- دزازی، عبدالله، دستور الاخلاق فی القرآن، تعریب به عبدالصبور شاهین، بیروت: ۱۹۷۳.
- محمد مهدی شمس الدین، نظام حکومت و مدیریت در اسلام، ترجمه سید مرتضی آیت الله زاده شیرازی، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۵.
- مصباح یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن، تحقیق و نگارش: محمدحسین اسکندری قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۹.
- مهدوی کنی، محمدرضا، نقطه‌های آغاز در اخلاق عملی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۷۲.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی رابطه عرفان و اخلاق و شناخت کلیات و مبانی عرفان.

سرفصل‌ها

- تعریف، موضوع و مبادی عرفان و اخلاق
- تشابه و افتراق اخلاق و عرفان و بیان قلمرو و هدف و رویکردها.
- بررسی نظریه‌های سلبی و اثباتی در باب رابطه اخلاق و عرفان
- مبانی اخلاق عرفانی
- نحله‌ها اخلاق عرفانی در اسلام، یهود و مسیحیت
- الگوهای عرفانی و اخلاقی، عیاران و نگاه صوفیانه و عارفانه به اخلاق
- آشنایی با حوزه‌های مشترک عرفان و اخلاق اسلامی
- آشنایی با رویکردهای عرفانی اخلاق اسلامی
- رویکردهای گوناگون به اخلاق در عرفان اسلامی
- نسبت اخلاق عرفانی با عرفان عملی
- جایگاه عرفان عملی و اخلاق در جغرافیای کلی عرفان اسلامی
- فضایل و رذایل در دستگاه عرفانی اخلاق اسلامی
- انسان کامل در عرفان اسلامی
- اخلاق اصناف در اخلاق عرفانی

منابع

- ابن ترکه، صائن الدین علی، تمهید القواعد، تهران: نشر انجمن اسلامی حکمت و فلسفه ایران، ۱۳۶۰.
- ابن سینا، الاشارات والتشبهات، تهران: دفتر نشر کتاب، ۱۴۰۳. (نمط ۹ و ۱۰).
- جامی، مولانا عبدالرحمن، اشعه المعات، تهران: انتشارات گنجینه، (بی تا).
- حسینی تهرانی، سید محمد، رساله لب اللباب در سیر و سلوک اولی الالباب، تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۶۶.
- ریاض، محمد، فتوت‌نامه: تاریخ، آیین، آداب و رسوم، تهران: اساطیر، ۱۳۸۲.
- سید بحر العلوم، رساله سیر و سلوک، قم: انتشارات هجرت، ۱۴۰۱ ق.
- سید حیدر آملی، جامع الاسرار و منبع الانوار، تهران: نشر انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۸.
- صالح بن جناح و مروان بن جناح، الادب والمروه، تصحیح و ترجمه محمد دامادی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۲.

- طوسی، نصیرالدین محمد، اوصاف الأشراف، تصحیح: سیدمهدی شمس‌الدین، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۳.
- عبدالرزاق القاسانی، شرح منازل السائرين، انتشارات بیدار، قم ۱۳۷۲.
- عزیزالدین نسفی، الانسان الكامل، نشر کتاب خانه طهوری، تهران ۱۳۷۷.
- قونوی، صدرالدین، نفحات الهیه، انتشارات مولی، تهران ۱۳۷۵.
- فیصری، داود، شرح فصوص الحکم، قم: انتشارات بیدار، (بی تا).
- کاشانی، عزالدین محمد بن علی، مصباح الهدایه و مفتاح الکفایه، تهران: نشر مؤسسه هما، ۱۳۷۲.
- کاشی، کمال‌الدین عبدالرزاق، تحفة الاخوان فی خصائص الفتيان، مقدمه و تصحیح محمد دامادی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۹.
- کرین، هانری، آیین جوانمردی، ترجمه احسان نراقی، تهران: نشر نو، ۱۳۶۳.
- محی‌الدین عربی، فتوحات مکیه، نشر دار صادر، بیروت: (بی تا).
- مکی، ابوطالب، قوت القلوب، نشر دارالفکر، بیروت: (بی تا).
- موسوی خمینی، روح الله، جهل حدیث، تهران: مؤسسه نشر مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸.
- موسوی خمینی، روح الله، مصباح الهدایه الی الخلافة والولاية، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۲.
- هجویری، علی بن عثمان، کشف المحجوب، تصحیح: محمود عابدی، تهران: سروش، ۱۳۸۳.
- همدانی، عین القضاة، تمهیدات، مقدمه و تصحیح: عقیف عسیران، تهران: منوچهری، ۱۳۷۷.
- جامی، نورالدین عبدالرحمن، نفحات الانس، تصحیح: مهدی توحیدی پور، تهران: علمی، ۱۳۶.
- انصاری، خواجه عبدالله، صد میدان، به اهتمام: قاسم انصاری، تهران: طهوری، ۱۳۵۸.
- انصاری، خواجه عبدالله، شرح منازل السائرين، تهران: الزهراء، ۱۳۷۳.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی دانشجویان با مبانی و روش‌هایی که قرآن کریم و روایات اسلامی و کتب اخلاقی علمای تربیتی مسلمانان از آنها بهره گرفته‌اند، شناخت موانع تحقق تعلیم و تربیت اسلامی، شناخت عوامل مؤثر و مهم در تعلیم و تربیت اسلامی، مراحل تعلیم و تربیت اسلامی، اصول حاکم بر تربیت اسلامی - ویژگی‌های مهم نظام تربیت اسلامی.

سرفصل‌ها

- تعریف مبنا، اصول و روش تعلیم و تربیت
- مبانی تعلیم و تربیت
- مبانی انسان‌شناختی
 - تعریف هویت انسانی و عناصر سازنده آن
 - غایت انسان
- مبانی ارزشی
 - نقش اخلاق در هویت‌سازی
 - اکتسابی یا طبیعی بودن ویژگی‌های اخلاقی
 - ملکات اخلاقی
 - تبیین رابطه بایسته‌های اخلاقی و توانایی انسان
- مبانی معرفت‌شناختی
- مبانی دینی
 - نقش باورهای دینی در تربیت اخلاقی
 - نقش مناسک دینی در تربیت اخلاقی
- اهداف تعلیم و تربیت اسلامی
- روش‌های تربیتی با توجه به ساحات سه‌گانه بینشی، گرایشی و رفتاری
- عوامل و موانع تعلیم و تربیت
 - الف. عوامل و موانع ارثی
 - ب. عوامل و موانع محیطی
 - ج. عوامل و موانع تربیتی (خانواده)
 - د. عوامل و موانع فردی
- عوامل و موانع رفتاری
- عوامل و موانع معرفتی

منابع

- باقری، خسرو، دیدگاه‌های جدید در فلسفه تعلیم و تربیت، نشر علم، تهران: ۱۳۶۸.
- باقری، خسرو، نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، تهران: انتشارات مدرسه، چاپ بیستم، ۱۳۸۸.
- پژوهشکده حوزه و دانشگاه، فلسفه تعلیم و تربیت، تهران: سمت، ۱۳۷۲.
- حسینی، سید علی اکبر، تعلیم و تربیت اسلام، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۹.
- خلیلی شورینی، سیاوش، مکاتب فلسفی و آرای تربیتی، انتشارات یادواره کتاب، تهران: ۱۳۷۸.
- طباطبایی سید محمد حسین، انسان از آغاز تا انجام، ترجمه صادق لاریجانی، تهران: دانشگاه الزهراء، ۱۳۷۱.
- طباطبایی سید محمد حسین، تفسیر المیزان، ترجمه محمد باقر موسوی همدانی، تهران: مرکز نشر فرهنگی رجاء، ۱۳۶۳.
- گروه نویسندگان: زیر نظر مصباح یزدی، محمدتقی، فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۹۰.
- مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۷۸.
- نقیب زاده، میر عبدالحسین، گفتارهایی در فلسفه و فلسفه تربیت، انتشارات طهور، تهران: ۱۳۷۷.
- بارو، رایین، مقدمه‌ای بر فلسفه اخلاق و تعلیم و تربیت اخلاقی، ترجمه فرهاد ابی زاده، تهران: موسسه کتاب مهربان، ۱۳۹۳.
- کاردان، علیمحمد، فلسفه تعلیم و تربیت، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۱.

۱۱. روان‌شناسی رشد اخلاقی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با ابعاد، فرایند و مؤلفه‌های رشد اخلاقی و آگاهی از چالش‌های مربوط به حوزه روان‌شناسی و اخلاق به‌ویژه در حوزه رشد اخلاقی.

سرفصل‌ها

- آشنایی با شاخه روان‌شناسی رشد (روان‌شناسی تحولی / روان‌شناسی ژنتیک)
- تعریف رشد و عوامل مؤثر بر آن، ویژگی‌های رشد در انسان و ابعاد رشد: رشد جسمانی / عاطفی / شناختی / اجتماعی و رشد اخلاقی و دینی
- مراحل و مؤلفه‌های رشد اخلاقی در آموزه‌های دینی
- الگوهای صورت‌بندی در نظریه‌های رشد اخلاقی
- ساختارگرایی و مراحل رشد و تحول اخلاقی
 - تفکر و اخلاق
 - وجدان، ترس و اضطراب و احساس گناه
- نظریه‌های مرحله‌ای رشد اخلاقی / دیدگاه‌های شناختی- تحولی
 - نظریه پیاژه در باب رشد اخلاقی
 - نظریه کولبرگ در باب رشد اخلاقی
 - دیدگاه‌های نئوکولبرگ (تنوری قلمرویی الیوت توریل)
- جنسیت و اخلاق
 - نظریه گیلیکان در باب جهت‌گیری‌های اخلاقی / اخلاق مراقبت و رشد اخلاقی
- رشد اخلاقی و روابط میان گروهی
- رشد اخلاقی و نظریه روان‌تحلیلگری
- رشد اخلاقی و نظریه یادگیری اجتماعی
- رشد اخلاقی و مفهوم وجدان
- رشد اخلاقی و بازنمایی معیارهای رفتاری

منابع

- بی‌ریا، ناصر و رهنما، سید احمد، روان‌شناسی رشد: با نگرش به منابع اسلامی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۹۴.
- بیابانگرد، اسماعیل روان‌شناسی نوجوانان، نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۷.

- سیف، سوسن و کدیور، پروین روان‌شناسی رشد، تهران: سمت، ۱۳۸۰.
- سیف، علی‌اکبر روان‌شناسی پرورشی، تهران: نشر آگاه، ۱۳۷۸.
- سیف، علی‌اکبر، تغییر رفتار و رفتاردرمانی دوران، تهران: نشر آگاه، ۱۳۷۷.
- شعاری‌نژاد، علی‌اکبر، روان‌شناسی رشد، تهران: اطلاعات، ۱۳۷۳.
- کار، آلن، روان‌شناسی مثبت، علم شادمانی و نیرومندی‌های انسان، تهران: نشر سخن، ۱۳۹۲.
- کدیور، پروین، روان‌شناسی تربیتی، تهران: نشر دانشگاهی، ۱۳۸۲.
- کلین، ملانی و اسمتانا، جودیت، رشد اخلاقی: کتاب راهنما، ترجمه محمد رضا جهانگیرزاده و علی رضا شیخ‌شعاعی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹.
- منصور، محمود، روان‌شناسی ژنتیک، تهران: سمت، ۱۳۷۸.
- هیلگارد، اتکینسون و همکاران، زمینه روان‌شناسی، ج (۱ و ۲)؛ ترجمه محمدتقی براهنی و همکاران، تهران: رشد، ۱۳۸۵.

- BarCharts, Inc. ۲۰۱۰. *Psychology: Developmental (Life Span)*. Lam Crds. QuickStudy.
- Thomas, R. Murray. ۱۹۹۷. *Moral Development Theories Secular and Religious: A Comparative Study*. Praeger.
- Sinnott-Armstrong, Walter. ۲۰۰۷. *Moral Psychology: The Neuroscience of Morality: Emotion, Brain Disorders, and Development (Bradford Books)*. Vol. ۳. ۳ vols. The MIT Press.
- Killen, Melanie. ۲۰۰۶. *Handbook of Moral Development*. Mahwah N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Colby, A., Kolberg, L., Speicher, B., Hewer, A., Candee, D., Gibbs, J. C. & Power, C. (۱۹۸۷). *The measurement of moral judgement* (vol. ۲). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Blasi, A. (۱۹۹۵). *Moral understanding and moral personality: The process of moral integration*. In W. M. Kurtines and J. L. Gewirtz (Eds.), *Moral development: An introduction*. (pp ۲۲۹- ۲۵۳). Boston: Allyn & Bacon.
- Gilligan, C. (۱۹۸۲). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Harvard University Press: Cambridge.
- Selman, R. L. (۱۹۸۰). *The growth of interpersonal understanding: Developmental and clinical analyses*. New York: Academic Press.
- Piaget, J. (۱۹۶۵). *Moral Judgement of the child*. New York: Free Press.
- Peterson, C. C., Peterson, J. L., & Seeto, D. (۱۹۸۳). *Developmental changes in ideas about lying*. *Child Development*, ۵۴.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با ویژگی‌های فعل اخلاقی از دیدگاه قرآن، بررسی هدف اخلاق از دیدگاه قرآن کریم، راه رسیدن به هدف اخلاق (سعادت)، شناخت ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه قرآن راه بدست آوردن ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه قرآن کریم، سقوط اخلاقی از دیدگاه قرآن، عوامل سقوط اخلاقی از منظر قرآن.

سرفصل‌ها

- تعریف اخلاق
- مفهوم شناسی اخلاق در قرآن کریم
- بررسی هدف اخلاق از دیدگاه قرآن و اندیشمندان.
- راه رسیدن به هدف اخلاق.
- مفاهیم عام اخلاقی از دیدگاه قرآن: خیر و شر، نور و ظلمت، حق و باطل، بر و فجور، تقوا، صبر، احسان، عدل و ظلم.
- ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه قرآن کریم، احسان و نیکوکاری، انفاق، ایثار، تواضع، توکل، صدق، عفو و...
- راه بدست آوردن ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه قرآن.
- ردایل اخلاقی از دیدگاه قرآن و سقوط اخلاقی.
- عوامل سقوط اخلاقی از منظر قرآن.
- اخلاق اجتماعی: اخلاق و زندگی اجتماعی، ارزش زندگی اجتماعی از دیدگاه قرآن، ملاک‌های کلی در اخلاق اجتماعی از دیدگاه قرآن کریم: اصل عدل، احسان و....
- مبادی و اصول اخلاق در قرآن کریم: عمل، جزاء، قلب و.
- فاعل و فعل اخلاقی و نسبت آنها با یکدیگر در قرآن
- معرفت اخلاقی در قرآن و تاثیر و تاثر آن در نسبت با عمل اخلاقی
- نسبت جزاء و عمل در قرآن
- فضائل و ردائل در نظام اخلاقی قرآن کریم
- مباحث فرااخلاقی در قرآن کریم مانند واقع گرایی اخلاقی، معرفت اخلاقی، نسبییت اخلاقی و.

منابع

- دزاز، عبدالله، دستور الاخلاق فی القرآن، تعریب به عبدالصبور شاهین، بیروت: ۱۹۷۳.
- مصباح یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن، تحقیق و نگارش: محمدحسین اسکندری، ۱۳۷۹.
- مهدوی کنی، محمدرضا، اخلاق عملی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۷۲.

- اولیف، مک «اخلاق در قرآن»، در دائرة المعارف قرآن؛ ترجمه مهدی علیزاده.
- جوادی، محسن اخلاق در قرآن، در دائرة المعارف قرآن (ج ۲)، تهران: پژوهشگاه علوم اسلامی،
- جوادی آملی، مراحل اخلاق در قرآن؛ قم: مؤسسه اسرا.
- علامه طباطبایی المیزان فی تفسیر القرآن، (مباحث اخلاق در قرآن، آداب در قرآن، قلب در قرآن و نسبت عمل و جزاء)
- ایزوتسو، توشیهیکو، ساختمان معنایی مفاهیم اخلاقی دینی در قرآن، ترجمه فریدون بدره‌ای، تهران: قلم، ۱۳۶۰.
- ایزوتسو، توشیهیکو، خدا و انسان در قرآن، ترجمه احمد آرام، بی‌جا، انتشار، ۱۳۶۱.
- سادات، محمد علی، اخلاق اسلامی، محمد علی سادات، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۲

دروس الزامی - اختصاصی گرایش فلسفه اخلاق

- اخلاق تطبیقی بین الادیان
- تاریخ فلسفه اخلاق در اسلام و غرب
- فرا اخلاق (۱)
- فرا اخلاق (۲)
- نظریه‌های اخلاقی (مکاتب اخلاقی هنجاری) (۱)
- نظریه‌های اخلاقی (مکاتب اخلاقی هنجاری) (۲)
- دین و اخلاق
- نظریه اخلاقی اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با اصول و مبانی مشترک و وجوه افتراق اخلاقی در ادیان ابراهیمی جهان شامل اسلام، یهودیت و مسیحیت، و نیز شناسایی موارد و اصولی که در هر یک از این سه دین بر آنها تأکید بیشتری شده است.

سرفصل‌ها

- جایگاه اخلاق در ادیان ابراهیمی
- روش‌شناسی معرفت اخلاقی
- سعادت و غایت حیات آدمی
- فضیلت و انواع آن
- فضیلت‌های اصلی دینی، عشق و محبت از دیدگاه ادیان بزرگ و انواع آن مانند عشق انسان به خدا و به‌عکس و...
- زهد و تقوا از دیدگاه ادیان بزرگ
- قداست حیات در ادیان
- محیط زیست در ادیان

منابع

- قرآن کریم و کتاب مقدس (عهد قدیم و جدید).
- منابع روایی و سنت اسلامی.
- تلمود.
- مدخل‌های اخلاق اسلامی، اخلاق مسیحی - اخلاق یهودی در دایره‌المعارف‌های مختلف.
- اخلاق در شش دین جهان - ورنر منسکی و دیگران با ترجمه محمد حسین وقار، انتشارات اطلاعات.
- Hauerwas, Stanley. ۲۰۰۴. *The Blackwell Companion to Christian Ethics*. Malden MA: Blackwell Pub.
- Singer, Peter. ۱۹۹۳. *A Companion to Ethics. With corrections*, Oxford UK; Cambridge Mass. USA: Blackwell Reference.
- Schweiker, William, ed. *The Blackwell Companion to Religious Ethics*, ۱ edition. Malden, MA: Wiley-Blackwell, ۲۰۰۵.

۱۴. تاریخ فلسفه اخلاق در اسلام و غرب

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با تاریخ و سیر تحول اندیشه‌های اخلاقی از یونان باستان تا کنون؛ اشاره به اوج و افول نظریه‌ها و انگاره‌های فلسفی در حوزه فلسفه اخلاق.

سرفصل‌ها

- اخلاق در یونان
- اخلاق در قرون وسطا: اخلاق دینی در قرون وسطی و جهان مسیحیت.
- دیدگاه‌های فیلسوفان اخلاق مسلمان (فلسفه اخلاق در جهان اسلام)
 - دیدگاه اشاعره، معتزله و عدلیه و فیلسوفان مسلمانی چون ابن سینا، ملاصدرا و...
 - دیدگاه‌های فیلسوفان اخلاق متأخر و معاصر
- فلسفه اخلاق در دنیای غرب
- فلسفه اخلاق در سنت تحلیلی و قاره‌ای
- رویکردهای نوپدید در حوزه اخلاق هنجاری، فرائی اخلاق
- حوزه‌های جدید در اخلاق کاربردی

منابع

- بکر، لارنس سی و شارلوت بی بکر، تاریخ فلسفه اخلاق غرب، گروهی از مترجمان، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸.
- کنفیلد، جان وی، فلسفه معنا، معرفت و ارزش در قرن بیستم (تاریخ فلسفه غرب ج ۱۰)، ترجمه یاسر خوشنویس، تهران: حکمت؛ موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ۱۳۹۲.
- مک‌اینتایر، السدر، تاریخچه فلسفه اخلاق، انشاءالله رحمتی، انتشارات حکمت، تهران: ۱۳۷۹.
- مک‌اینتایر، السدر، در پی فضیلت، ترجمه شهریار و شمالی، تهران: سمت ۱۳۹۰.
- ابن‌مسکویه، احمدبن محمد، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم: بیدار، چاپ پنجم، ۱۳۷۱.
- حسن عبدالرحمن، اخلاق الاسلامیه و اسسها، دمشق: دارالقلم، ۱۴۲۰.
- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۶۴.
- طوسی، نصیرالدین، اخلاق ناصری، تصحیح و تنقیح مجتبی مینوی و علیرضا حیدری، چاپ پنجم، تهران: خوارزمی، ۱۳۷۳.
- فرامرز قراملکی، احد، نظریه اخلاقی رازی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱.
- نراقی، محمد مهدی نراقی، جامع السعادات، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ ق.

- ابن سینا، حسین بن عبدالله، الاشارات والتنبیہات، تہران: دفتر نشر کتاب، ۱۴۰۳.
- اصفہانی، محمد حسین، نہایۃ الدرایۃ فی شرح الکفایۃ، قم: مؤسسۃ آل البیت لاحیاء التراث، ۱۴۱۵ق.
- قاضی عبدالجبار معتزلی، المغنی فی ابواب التوحید والعدل، تحقیق احمد فؤاد الہوانی و ابراہیم مذکور، قاہرہ، ۱۳۸۲.
- لاهیجی، عبدالرزاق، سرمایہ ایمان، تصحیح: صادق لاریجانی. تہران: انتشارات الزہراء، ۱۳۶۴.
- وارنوک، جان، فلسفہ اخلاق در قرن حاضر، ترجمہ و تعلیقات: صادق لاریجانی. تہران: مرکز ترجمہ و نشر، ۱۳۶۸.
- Becker, Lawrence. *A History of Western Ethics*. 2nd ed. New York: Routledge, 2003.
- Bourke, Vernon J. 2008. *History of Ethics: Modern and Contemporary Ethics*. Axios Press.
- Cahn, Steven M. and Peter Markie. 2015. *Ethics: History, Theory, and Contemporary Issues*. 7th ed. Oxford University Press.
- Crisp, Roger, ed. 2015. *The Oxford Handbook of the History of Ethics*, Oxford University Press.
- *Ethical theories in Islam*, Majid Fakhri, Routledge,
- Gensler, Harry J. and Earl W. Spurgin. 2008. *Historical Dictionary of Ethics*. Scarecrow Press.
- Hourani, George F, *Islamic Rationalism*, Oxford, 1971.
- Irwin, Terence. *The Development of Ethics: A Historical and Critical Study, Vol. 3 From Kant to Rawls*. Oxford University Press, USA, 2009.
- Macintyre, Alasdair. *Short History of Ethics: A History of Moral Philosophy from the Homeric Age to the Twentieth Century, Second Edition*. 2nd ed. University of Notre Dame Press, 1998.
- Schneewind, J. 2010. *Essays on the History of Moral Philosophy*. Oxford [England]; New York: Oxford University Press.
- Slote, Michael. *Essays on the History of Ethics*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2010.

۱۵. فرا اخلاق (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش نیاز: کلیات فلسفه اخلاق

هدف: آشنایی دانشجویان با فرا اخلاق به عنوان یکی از مهمترین شاخه‌های فلسفه اخلاق و بررسی مهمترین نظریه‌های فرا اخلاقی و توانایی ارائه مباحث نظری در این عرصه.

سرفصل‌ها

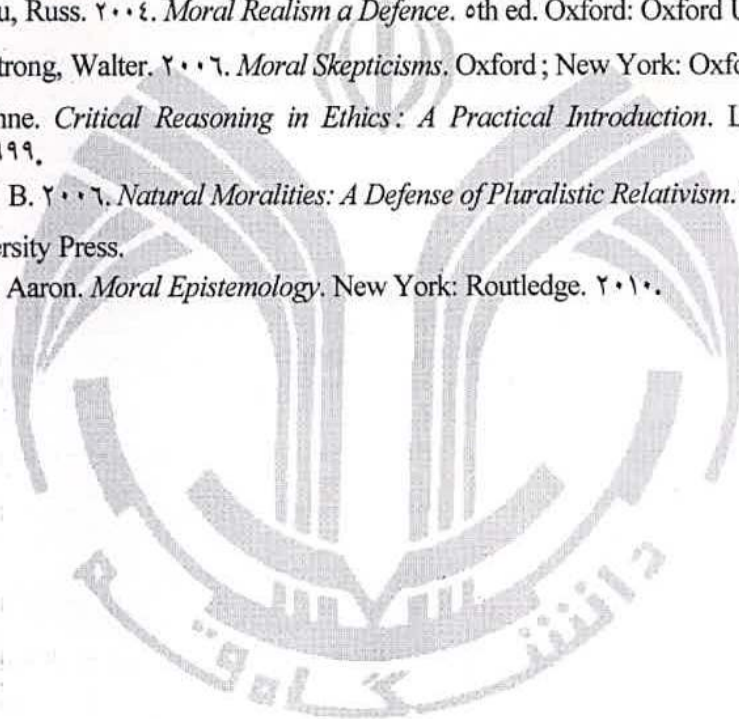
- تعریف فرا اخلاق.
 - بیان شاخه‌های مختلف مطالعات فرا اخلاقی:
- الف) مباحث وجود شناختی؛
 - بررسی نظریه‌های واقع‌گرایانه و ناواقع‌گرا در حوزه اخلاق.
- ب) مباحث معناشناختی؛
 - بررسی معنا و مدلول مفاهیم اخلاقی (ارزشی و الزامی)
 - زبان اخلاق: شناخت‌گرایی و ناشناخت‌گرایی در حوزه اخلاق / تحلیل جملات اخلاقی به جهت سنخ جملات (بهترین تفسیر زبانی و معنایی جملات اخلاقی چیست؟): آیا قضیه یا گزاره و اخبارند؟ آیا صدق و کذب‌پذیرند؟ آیا امر و توصیه‌اند؟
 - تحلیل مفاهیم سبک (thin) اخلاقی همچون باید/ خوب / الزام /
 - آشنایی با مهم‌ترین نظریه‌ها در مباحث فرا اخلاق با تمرکز بر معناشناسی گزاره‌های اخلاقی
 - تعریف‌پذیری / تعریف‌ناپذیری مفاهیم بنیادین اخلاقی: طبیعی‌انگاری / ناطبیعی‌انگاری
 - مفهوم حسن و قبح اخلاقی در کلام اسلامی

منابع

- داروال، استیون و گیارد، آلن، نگاهی به فلسفه اخلاق در سده بیستم، ترجمه مصطفی ملکیان، تهران: دفتر پژوهش و نشر، سهروردی، ۱۳۸۱.
- مصباح یزدی، محمدتقی، دروس فلسفه اخلاق، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۳.
- مک ناتن، دیوید، نگاه اخلاقی، درآمدی به فلسفه اخلاق، ترجمه حسن میاننداری، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۱.
- مور، جرج، ادوارد، مبانی اخلاق، ترجمه غلامحسین توکلی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶.
- وارنوک، مری، فلسفه اخلاق در قرن بیستم، ترجمه ابوالقاسم فنایی، قم: بوستان کتاب قم (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۰.
- هیر، ریچارد مروین، زبان اخلاق، ترجمه امیر دیوانی، قم: انتشارات طه، ۱۳۸۳.

- Bagn, Edited By Carla. *Constructivism in Ethics*. Cambridge General Academic, ۲۰۱۳.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, eds. *Encyclopedia of Ethics*, Routledge, ۲۰۰۱
- Brady, Michael. *New Waves in Metaethics*. ۱st ed. Palgrave Macmillan, ۲۰۱۰.
- Cahn, Steven M. and Andrew T. Forcehimes. *Foundations of Moral Philosophy: Readings in Metaethics*. Reprint edition. New York City: Oxford University Press, ۲۰۱۶.
- Fisher, Andrew, and Simon Kirchin, eds. *Arguing about Metaethics*. ۱st ed. Routledge, ۲۰۰۶.
- Fisher, Andrew. *Metaethics: An Introduction*. Acumen Publishing, ۲۰۱۱.
- Hooker, Brad, ed. ۲۰۰۱. *Moral Particularism*. Oxford University Press, USA.
- Miller, Alexander. *Contemporary Metaethics: An Introduction*. ۲ edition. Cambridge, UK ; Malden, MA: Polity, ۲۰۱۳.
- Schroeder, Mark. ۲۰۱۰. *Noncognitivism in Ethics*. Hoboken : Taylor & Francis,
- Shafer-Landau, Russ (ed). *Oxford Studies in Metaethics, Volume ۲*. Vol. ۲. ۴ vols. Oxford University Press, ۲۰۰۷.
- Shafer-Landau, Russ. ۲۰۰۴. *Moral Realism a Defence*. ۰th ed. Oxford: Oxford Univ. Press.
- Sinnott-Armstrong, Walter. ۲۰۰۶. *Moral Skepticisms*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- Thomson, Anne. *Critical Reasoning in Ethics: A Practical Introduction*. London;New York : Routledge, ۱۹۹۹.
- Wong, David B. ۲۰۰۶. *Natural Moralities: A Defense of Pluralistic Relativism*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- Zimmerman, Aaron. *Moral Epistemology*. New York: Routledge. ۲۰۱۰.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: فرا اخلاق (۱)

هدف: آشنایی دانشجو با فرا اخلاق به عنوان یکی از مهمترین شاخه‌های فلسفه اخلاق و بررسی مهمترین نظریه‌های فرا اخلاقی و توانایی ارائه مباحث نظری در این عرصه.

سرفصل‌ها

- (ج) مباحث معرفت‌شناختی:
 - بررسی راه‌های کسب معرفت و شناخت اخلاقی: عقل و استدلال عقلی؛ کشف و شهود، حس و تجربه، وحی و الهام و...
 - توجیه گزاره‌های اخلاقی
- (د) مباحث منطقی:
 - استنتاج باید از است/هست و اشاره به اشکال هیوم و پاسخ‌های آن در میان غربیان و مسلمانان
 - نسبت موضوع و محمول حکم اخلاقی
 - مباحث منطقی (بررسی ارتباط میان هست‌ها و باید‌ها، آیا میان هست‌های عالم و باید‌های عالم رابطه‌ای تولیدی وجود دارد یا خیر؟).
- شاخصه‌های مهم فرا اخلاق در دو حوزه اسلامی و غربی
- تأثیر مباحث فرا اخلاقی در مباحث اخلاق هنجاری.
- دامنه شناخت ما در اخلاق / شکاکیت و نیهلیسم اخلاقی
- تحلیل مفهوم «صدق» و «توجیه» در باور اخلاقی
- منابع معرفتی تکوین و صدور حکم اخلاقی (حس اخلاقی و نظریه همدلی، عقل، خدا (حسین و قبح شرعی) / نظریه امر الاهی در باب معرفت‌شناسی باور اخلاقی)، وجدان...
- آیا اصول عامی در باب اخلاقیات وجود دارد یا در هر موقعیتی حکم مخصوص به آن موقعیت صادر کنیم؟ (عام-گرایی / خاص‌گرایی / کثرت-گرایی)
- آیا مابازاء واقعی مفاهیم اخلاقی مستقل از ذهن و زبان آدمی وجود دارد یا نه؟ چرا وجود دارند و چگونه؟
- (نظریه‌های واقع‌گرا، ناواقع‌گرا و شبه‌واقع‌گرا) / نظریه خطای مکی و نظریه‌های اعتبارگرا (برساختی‌گرا)
- آیا مفاهیم اخلاقی را ما جعل می‌کنیم (به تعبیر دیگر وابسته به نگرش و طرز تلقی ما آدمیان-اند) یا آنچه از قبل در جهان مستقل از ذهن ما وجود دارد، کشف می‌کنیم؟
- رابطه حکم اخلاقی و انگیزش اخلاقی و دلیل اخلاقی: مناقشه درونی-گرایی و بیرونی‌گرایی (آیا حکم به تنهایی می‌تواند انگیزه آدمی در عمل اخلاقی باشد یا علاوه بر آن به امری دیگر نیاز است؟) (تحلیل اراده به طور عام و ضعف اخلاقی بطور خاص / تحلیل شرارت و اباحی‌گری اخلاقی / amoralism)

- داروال، استیون و گیارد، آلن، نگاهی به فلسفه اخلاق در سده بیستم، ترجمه مصطفی ملکیان، تهران: دفتر پژوهش و نشر، سهروردی، ۱۳۸۱.
 - جوادی، محسن، مسئله باید و هست، قم: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۵.
 - مصباح یزدی، محمدتقی، دروس فلسفه اخلاق، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۳.
 - مک ناتن، دیوید، نگاه اخلاقی، درآمدی به فلسفه اخلاق، ترجمه حسن میاننداری، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۱.
 - مور، جرج، ادوارد، اخلاق، ترجمه اسماعیل سعادت، تهران: انتشارات علمی فرهنگی، ۱۳۷۵.
 - مور، جرج، ادوارد، مبانی اخلاق، ترجمه غلامحسین توکلی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶.
 - وارنوک، ج. جیمز، فلسفه اخلاق در قرن حاضر، ترجمه و تعلیقه صادق لاریجانی، تهران: مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۸.
 - وارنوک، مری، فلسفه اخلاق در قرن بیستم، ترجمه ابوالقاسم فنایی، قم: بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰.
 - هیر، ریچارد مروین، زبان اخلاق، ترجمه امیر دیوانی، قم: انتشارات طه، ۱۳۸۳.
- Bagn, Edited By Carla. *Constructivism in Ethics*. Cambridge General Academic, ۲۰۱۳.
 - Sinnott-Armstrong, Walter. ۲۰۰۶. *Moral Skepticisms*. Oxford; New York: Oxford University Press.
 - Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, eds. *Encyclopedia of Ethics*, Routledge, ۲۰۰۱
 - Brady, Michael. *New Waves in Metaethics*. 1st ed. Palgrave Macmillan, ۲۰۱۰.
 - Cahn, Steven M. and Andrew T. Forcehimes. *Foundations of Moral Philosophy: Readings in Metaethics*. Reprint edition. New York City: Oxford University Press, ۲۰۱۶.
 - Fisher, Andrew, and Simon Kirchin, eds. *Arguing about Metaethics*. 1st ed. Routledge, ۲۰۰۶.
 - Fisher, Andrew. *Metaethics: An Introduction*. Acumen Publishing, ۲۰۱۱.
 - Miller, Alexander. *Contemporary Metaethics: An Introduction*. ۲ edition. Cambridge, UK; Malden, MA: Polity, ۲۰۱۳.
 - Roojen, Mark van. *Metaethics: A Contemporary Introduction*. 1 edition. New York: Routledge, ۲۰۱۵.
• Shafer-Landau, Russ (ed). *Oxford Studies in Metaethics, Volume ۶*. Vol. ۶. ۴ vols. Oxford University Press, ۲۰۰۷.
 - Thomson, Anne. *Critical Reasoning in Ethics: A Practical Introduction*. London; New York: Routledge, ۱۹۹۹.
 - Schroeder, Mark. ۲۰۱۰. *Noncognitivism in Ethics*. Hoboken: Taylor & Francis,
 - Zimmerman, Aaron. *Moral Epistemology*. New York: Routledge. ۲۰۱۰.
 - Shafer-Landau, Russ. ۲۰۰۴. *Moral Realism a Defence*. ۵th ed. Oxford: Oxford Univ. Press.
 - Sinnott-Armstrong, Walter. ۲۰۰۷. *Moral Psychology: The Evolution of Morality: Adaptations and Innateness*. Vol. ۱. ۳ vols. The MIT Press.
 - Wong, David B. ۲۰۰۶. *Natural Moralities: A Defense of Pluralistic Relativism*. Oxford; New York: Oxford University Press.

۱۷. نظریه‌های اخلاقی (مکاتب اخلاقی هنجاری) (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: کلیات فلسفه اخلاق

هدف: آشنایی با مهم‌ترین رویکردها و نظریه‌ها در حوزه اخلاق هنجاری و بررسی مبانی و دلایل آنها.

سرفصل‌ها

- کلیات: مقدمه و بیان کلیدواژه‌های در اخلاق هنجاری / نظریه‌های هنجاری
- فلسفه اخلاق: شاخه‌ها و زیر مجموعه‌ها (رویکردهای توصیفی هنجاری و فرا اخلاقی)
- رابطه فرا اخلاق و اخلاق هنجاری
- جایگاه اخلاق هنجاری و نظریه‌های اخلاقی
- امکان / مطلوب بودن توسل به نظریه اخلاقی: اشاره به ضد نظریه‌ها، جزئی‌گرایی / خاص‌گرایی اخلاقی، اخلاق و وضعیت
- تعریف نظریه اخلاقی: هدف و کارکرد / شاخصه‌های یک نظریه اخلاقی مقبول / مبنا و معیار سنجش نظریه‌ها / بایسته‌ها و شروط لازم نظریه اخلاقی
- انواع نظریه‌های اخلاقی: شیوه‌های تقسیم و طبقه‌بندی نظریه‌ها / مبنا و معیار تقسیم نظریه‌ها / و بهترین و موجه‌ترین تقسیم: بر مبنای تاریخی / بر مبنای توجه به دین / بر اساس عنصر محوری: نتیجه فعل، فعل / وظیفه، نیت / منش شخصیت عامل اخلاقی: (فعل / فاعل محوری)
- نظریه‌های پیامدگرا (پیامدگرایی اخلاقی)
 - خودگرایی اخلاقی (به همراه بررسی و نقد خودگرایی روانشناختی)
 - دیگرگرایی اخلاقی (ضمن اشاره به دیگرگرایی بیولوژیک و...)
 - سودگرایی اخلاقی:
 - سودگرایی کلاسیک (لذت‌گرا / عملنگر): جرمی بنتام و جان استوارت میل
 - سودگرایی مدرن / متاخر (سودگرایی آرمانی جی. ای. مور / سودگرایی قاعده‌نگر / سودگرایی ترجیحی: آر. ام. هر)
- نظریه‌های وظیفه‌گرا (وظیفه‌گرایی اخلاقی) / یا متأثر از وظیفه‌گرایی
 - نظریه امر الاهی (نظریه حسن و قبح عقلی اشاعره و نظریه فیلسوفان غرب در قرون وسطی)
 - وظیفه‌گرایی کانت / نظریه اخلاقی کانت (وظیفه‌گرایی مطلق گرا / عقل‌گرایانه)
 - وظیفه‌گرایی دیوید راس (وظیفه‌گرایی عام‌گرا / شهودگرا)
 - نظریه عدالت به مثابه انصاف جان رالز

- بکر، لارنس سی. و شارلوت بی. بکر، مجموعه مقالات فلسفه اخلاق (برگرفته از دائره‌المعارف لارنس بکر)، ترجمه گروهی از مترجمان، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.
- بورچرت، دونالد ام. ویراسته پل ادواردز، دانشنامه فلسفه اخلاق، ترجمه انشاءالله رحمتی، مجموعه مقالات دایره‌المعارف پل ادواردز، تهران: سوفیا، ۱۳۹۲.
- پالمر، مایکل، مسائل اخلاقی: متن آموزشی فلسفه اخلاق، ترجمه علیرضا آل بویه، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی، ۱۳۸۸.
- خزاعی، زهرا، اخلاق فضیلت، تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۸۹.
- راس، دیوید، نظریه اخلاقی کانت، ترجمه محمدحسین کمالی نژاد، تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۸۶.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، الذریعة إلى مکارم الشریعة، محقق: عجمی، ابوالیزید، قم: الشریف الرضی، ۱۳۷۳.
- ریچلز، جیمز، عناصر فلسفه اخلاق: ترجمه محمود فتحعلی علیرضا آل بویه، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۲.
- فرامرز قراملکی، احد، نظریه اخلاقی رازی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱.
- فرانکنا، ویلیام، فلسفه اخلاق، مجموعه فلسفه ترجمه هادی صادقی. قم: مؤسسه فرهنگی طه، کتاب طه، ۱۳۷۶.
- کانت، ایمانوئل، بنیاد مابعدالطبیعه اخلاق / گفتاری در حکمت کردار، ترجمه حمید عنایت و علی قیصری، تهران: انتشارات خوارزمی، ۱۳۶۹.
- گنسلر، هری، جی. درآمدی جدید بر فلسفه اخلاق، ترجمه حمیده بحرینی، تهران: نشر آسمان خیال، ۱۳۸۸.
- مصباح‌یزدی، محمدتقی، نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، تحقیق: احمدحسین شریفی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی.
- میل، جان استوارت، فایده‌گرایی، ترجمه مرتضی مردیها، تهران: نشر نی، ۱۳۸۸.
- هولمز، رابرت، مبانی فلسفه اخلاق، مسعود علیا، تهران: ققنوس، ۱۳۸۵.
- ویلیامز، برنارد، فلسفه اخلاق. ترجمه زهرا جلالی، قم: دفتر نشر معارف، ۱۳۸۸.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.
- Dreier, James. ۲۰۰۶. *Contemporary Debates in Moral Theory*. ۱st ed. Wiley-Blackwell.
- Harris, C. E. ۲۰۰۶. *Applying Moral Theories*. ۵th ed. Wadsworth Publishing.
- Hinman, Lawrence M. ۲۰۰۷. *Ethics: A Pluralistic Approach to Moral Theory*. ۴th ed. Wadsworth Publishing.
- Pojman, Louis P. ۲۰۰۹. *Ethics: Discovering Right and Wrong*. Belmont, CA: Wadsworth/Cengage Learning.
- Shihadeh, Ayman. ۲۰۰۶. *The Teleological Ethics of Fakhr AlDin AlRazi*. Brill Academic Publishers.
- Singer, Peter. ۱۹۹۳. *A Companion to Ethics*. With corrections. Oxford UK; Cambridge Mass. USA: Blackwell Reference.

- Thiroux Jacques P & Krasemann Keith W. ۲۰۰۸ *Ethics: Theory and Practice* (۱۰th Edition).

۱۸. نظریه‌های اخلاقی (مکاتب اخلاقی هنجاری) (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: نظریه‌های اخلاقی (۱)

هدف: آشنایی با مهم‌ترین رویکردها و نظریه‌ها در حوزه اخلاق هنجاری و بررسی مبانی و دلایل آنها.

سرفصل‌ها

- نظریه‌های فضیلت‌گرایانه / اخلاق ارسطویی و نظریه‌های متأثر از نگاه ارسطو/ یا هم‌افق با نگاه ارسطو
 - فضیلت‌گرایی / سعادت‌گرایی ارسطویی (نظریه کمال‌گرا/ غایت‌گرا/ اعتدال‌گرا/ منش‌محور/ انخبه‌گرا)
 - نظریه قانون طبیعی آکویناس (تقریر کلاسیک قانون طبیعی)
 - کمال‌گرایی اخلاقی/ اخلاق دینی کمال‌گرایانه: اشاره به نظریه اخلاقی برخی فیلسوفان مسلمان
- نظریه‌های نوپدید در فلسفه اخلاق معاصر
 - تقریرهای نوین پیامدگرایی / سودگرایی: پیتر سینگر و....
 - تقریرهای نوین وظیفه‌گرایی: اخلاق حق‌محور: قرار دادگرایی جان رالز (نظریه عدالت جان رالز)
 - تقریرهای نوین اخلاق فضیلت‌گرا: مایکل اسلوت و....
 - اخلاق مراقبت/ اخلاق فمینیستی: کارول گیلیگان، نل نادینگز و....
 - تقریر نوین (احیا شده) امر الهی: تقریر رابرت آدامز

منابع

- بکر، لارنس سی. و شارلوت بی. بکر، مجموعه مقالات فلسفه اخلاق (برگرفته از دایره‌المعارف لارنس بکر)، ترجمه گروهی از مترجمان، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.
- بورچرت، دونالد ام. ویراسته پل ادواردز، دانشنامه فلسفه اخلاق، ترجمه انشاءالله رحمتی، مجموعه مقالات دایره‌المعارف پل ادواردز، تهران: سوفیا، ۱۳۹۲.
- خزاعی، زهرا، اخلاق فضیلت، تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۸۹.
- راس، دیوید، نظریه اخلاقی کانت، ترجمه محمدحسین کمالی‌نژاد، تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۸۶.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، الذریعة إلى مکارم الشریعة، محقق: عجمی، قم: الشریف الرضی، ۱۳۷۳.
- ریچلز، جیمز، عناصر فلسفه اخلاق، ترجمه محمود فتحعلی و علیرضا آل‌بویه، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۲.
- فرامرزی قراملکی، احد، نظریه اخلاقی رازی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱.
- فرانکنا، ویلیام، فلسفه اخلاق. مجموعه فلسفه ترجمه هادی صادقی. قم: موسسه فرهنگی طه، کتاب طه، ۱۳۷۶.

- کانت، ایمانوئل، بنیاد مابعدالطبیعه اخلاق [گفتاری در حکمت کردار]، ترجمه حمید عنایت و علی قیصری، تهران: انتشارات خوارزمی، ۱۳۶۹.
- گنسلر، هری، جی. در آمدی جدید بر فلسفه اخلاق، ترجمه حمیده بحرینی، تهران: نشر آسمان خیال، ۱۳۸۸.
- مصباح یزدی، محمدتقی، نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، تحقیق: احمد حسین شریفی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی هولمز، رابرت، مبانی فلسفه اخلاق، مسعود علیا، تهران: ققنوس، ۱۳۸۵.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.
- Dreier, James. ۲۰۰۶. *Contemporary Debates in Moral Theory*. ۱st ed. Wiley-Blackwell.
- Gensler, Harry J, and Spurgin. ۲۰۰۸. *Historical Dictionary of Ethics*. Lanham, Md.: Scarecrow Press.
- Gensler, Harry. ۱۹۹۸. *Ethics: A Contemporary Introduction*. annotated edition. Routledge.
- Harris, C. E. ۲۰۰۶. *Applying Moral Theories*. ۵th ed. Wadsworth Publishing.
- Hinman, Lawrence M. ۲۰۰۷. *Ethics: A Pluralistic Approach to Moral Theory*. ۴th ed. Wadsworth Publishing.
- Pojman, Louis P. ۲۰۰۹. *Ethics: Discovering Right and Wrong*. Belmont, CA: Wadsworth/Cengage Learning.
- Shihadeh, Ayman. ۲۰۰۶. *The Teleological Ethics of Fakhr AlDin AlRazi*. Brill Academic Publishers.
- Singer, Peter. ۱۹۹۳. *A Companion to Ethics*. With corrections. Oxford UK; Cambridge Mass. USA: Blackwell Reference.
- Thiroux Jacques P. & Krasemann Keith W. ۲۰۰۸ *Ethics: Theory and Practice* (۱۰th Edition).

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با دو عنصر مهم و اساسی تمدن بشری (دین و اخلاق) و رابطه و پیوند این دو با یکدیگر.

سرفصل‌ها

- تعریف دین و تعیین مراد و منظور از دین در این بحث.
- تعریف اخلاق و تعیین مراد و منظور از اخلاق در این بحث.
- تعریف رابطه و ارتباط مورد نظر در این بحث.
- فرض‌های قابل تصور در باب ارتباط میان دین و اخلاق و ذکر نمونه‌هایی برای این فرض‌ها:
 - الف- استنتاج پذیری دین و اخلاق از یکدیگر:
 - اخلاق از دین استنتاج می‌شود و اخلاق جزئی از دین است. (تحویل اخلاق به دین)
 - دین از اخلاق استنتاج پذیر است و بخشی از آن است. تحویل دین به اخلاق
 - دین و اخلاق از یکدیگر استنتاج پذیرند و عین هم هستند.
 - استنتاج ناپذیری دین و اخلاق از یکدیگر و:
 - سازگاری کامل این دو با یکدیگر.
 - ناسازگاری کامل میان این دو. (تعارض کلی دین و اخلاق)
 - ناسازگاری و سازگاری جزئی این دو با هم. (تعارض جزئی دین و اخلاق)
- رابطه دین؛ و اخلاق در فرهنگ اسلامی
- داد و ستد میان دین و اخلاق اشاره به مواردی که دین و اخلاق با یکدیگر هستند و به هم کمک می‌کنند.
 - دین و کشف احکام اخلاقی.
 - دین و ضمانت اجرایی احکام اخلاقی
 - دین و ترسیم و کشف هدف اخلاق.
 - دین و آرایه دیدگاه‌های مناسب در مبادی اخلاق مثل مختار بودن انسان، دو ساحتی بودن آدمی، بقا و جاودانگی نفس؛ تعریف سعادت و شقاوت و....
- ویژگی‌های اخلاق سکولار و بررسی نقاط ضعف آن.
- بررسی برخی شبهات در باب تعارض دین و اخلاق (مثل امر خداوند به حضرت ابراهیم در ذبح فرزند خود و یا صدور برخی احکام دینی که (به ظاهر) با برخی احکام اخلاقی ناسازگارند)

منابع

- پترسون، مایکل و دیگران، عقل و اعتقاد دینی، ابراهیم نراقی و احمد سلطانی، راه نو، تهران: مکرر.

- مصباح یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی - ره - قم: مکرر.
- مصباح یزدی، محمدتقی، دروس فلسفه اخلاق، انتشارات اطلاعات، تهران: ۱۳۷۳.
- مروراید، محمود، خوبی، الزام اخلاقی و امر الهی: بررسی تطبیقی آرای آدامز و متفکران شیعه. پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹.
- موسوی، منا و رضا موسوی، نظریه امر الهی آدامز، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۱.
- Attar, Mariam. *Islamic Ethics: Divine Command Theory in AraboIslamic Thought*. Culture and Civilization in the Middle East. New York ; London: Routledge, ۲۰۱۰.
- Guinn, David E. ed. ۲۰۰۶. *Handbook of Bioethics and Religion*. ۱st ed. Oxford University Press, USA.
- Patric H. Nowell Smith, "Religion and Morality", in: *Encyclopedia of Philosophy*, ed. by: Paul Edwards
- Peter, Byrne, *The Philosophical and Theological Foundations of Ethics*, Macmillan, ۱۹۹۹.
- Pflleiderer, G. G. Brahier, and K. Lindpaintner, ed. ۲۰۱۰. *GenEthics and Religion*. ۱st ed. S Karger Pub.
- Richard Mouw, "religion and Morality", in: *Routledge Encyclopedia of philosophy*, ed. by: Edward Carig, Routledge Inc. New York, ۱۹۹۸.
- Ronald, M. Green, *Religion and Moral Reason*, Oxford, ۱۹۸۸.
- Wainwright, William. ۲۰۰۵. *Religion and Morality*. Aldershot, England ; Burlington, VT : Ashgate,

۲۰. نظریه اخلاقی اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با جایگاه و خاستگاه اخلاق در اسلام و اهمیت آن در اندیشه اسلامی و آشنایی با منابع اخلاق اسلامی - کتاب، سنت و عقل - و بررسی ویژگی‌های اخلاق اسلامی.

سرفصل‌ها

- کلیات مربوط به اخلاق و علم اخلاق.
- جایگاه اخلاق و علم اخلاق در اسلام.
- آشنایی با منابع اخلاق اسلامی: عقل، نقل کتاب و سنت.
- ویژگی‌های اخلاق اسلامی
- اصول موضوعه در اخلاق اسلامی
- نظام اخلاقی اسلام و مقایسه آن با دیگر نظام‌ها
- اساس ارزش اخلاقی در اسلام.
- راه تحصیل ارزش‌های اخلاقی در اسلام
- عوامل کلی سقوط اخلاقی در اسلام.

منابع

- ابن مسکویه، احمد بن محمد، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم: بیدار، چاپ پنجم، ۱۳۷۱.
- احمدی پور، مهدی و دیگران، کتاب‌شناخت اخلاق اسلامی: گزارش تحلیلی میراث مکاتب اخلاق اسلامی، قم: انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی ۱۳۸۵.
- حسن، عبدالرحمن، اخلاق الاسلامیه و اسسها، دمشق: دارالقلم، ۱۴۲۰.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، الذریعة إلى مکارم الشریعة، ابوالیزید، قم: الشریف الرضی، ۱۳۷۳.
- شبر، سید عبدالله، الاخلاق، قم: نشر دارالهجره، ۱۴۱۲ ق.
- شیرازی، صدرالدین محمد (ملاصدرا)، الحکمة المتعالیه فی الأسفار الأربعة العقلیه، قم: منشورات مصطفوی، ۱۳۷۹.
- طبرسی، حسن بن فضل (۱۴۱۲ ق)، مکارم الاخلاق، قم: انتشارات شریف رضی.
- طوسی، خواجه نصیرالدین، اخلاق ناصری، تهران: انتشارات خوارزمی، چاپ دوم، ۱۳۶۰.
- دزاز، عبدالله، دستور الاخلاق فی القرآن، بیروت ۱۹۷۳.
- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۶۴.
- غزالی، امام محمد، إحياء علوم الدین، محقق: حافظ عراقی، عبد الرحیم بن حسین، دار الکتب العربی.
- غزالی، امام محمد، کیمیای سعادت، به کوشش: حسین خدیو جم، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴.

- فارابی، ابونصر، التنبیه علی سبیل السعادة، حقیقه و قدم له و علق علیه الدكتور جعفر آل یاسین، ایران، حکمت، ۱۴۱۲/۱۳۷۱.
- فارابی، ابونصر، اندیشه‌های اهل مدینه فاضله، ترجمه و تحشیه سید جعفر سجادی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۹.
- فارابی، ابونصر، تحصیل السعادة، قدم له و علق علیه و شرحه الدكتور علی بوملحم، دار و مكتبة الهلال، بی تا.
- فرامرز قراملکی، احد. ۱۳۹۱. نظریه اخلاقی رازی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- فیض کاشانی، ملامحسن، المحجبه البیضاء فی تهذیب الاحیاء، ترجمه محمد صادق عارف، مشهد: نشر بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۲.
- کاشی، کمال‌الدین عبدالرزاق، تحفة الاخوان فی خصائص الفیتان، مقدمه و تصحیح محمد دامادی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۹.
- مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، بیروت: ۱۴۰۳ ق.
- محمد قایل، عبدالحی، المذاهب الاخلاقیه فی الاسلام، ۱۹۸۴.
- مصباح یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۸.
- مصباح یزدی، محمدتقی، نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، نگارش و تحقیق: احمد حسین شریفی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۴.
- موسوی خمینی، سید روح‌الله، چهل حدیث، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۳.
- نراقی، احمد، معراج السعادة، چاپ ششم، قم: هجرت، ۱۳۸۷.
- نراقی، محمد مهدی نراقی، جامع السعادات، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ ق.

دروس الزامی - اختصاصی گرایش اخلاق کاربردی

- کلیات اخلاق کاربردی
- انگیزش اخلاقی
- تاریخچه اخلاق کاربردی
- اخلاق پژوهش
- اخلاق زیستی
- اخلاق زیست محیطی
- اخلاق فناوری اطلاعات

۲۱. کلیات اخلاق کاربردی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با جایگاه و قلمرو اخلاق کاربردی و اهم مسایل و نظریه های مطرح در این رشته.

سرفصل‌ها:

- مفهوم شناسی اخلاق کاربردی و آشنایی با کلیدواژه‌های آن
- تبیین جایگاه، قلمرو/دامنه، مسائل و شاخه‌های اخلاق کاربردی
- ضرورت و اهمیت و تاریخچه اجمالی اخلاق کاربردی
- مرور اجمالی بر رابطه اخلاق کاربردی با فقه/دین، حقوق و سیاست.
- تصمیم‌گیری اخلاقی و ساز و کار آن: مورد‌نگری یا اصولگرایی
- روش‌های حل تعارض در اخلاق کاربردی
- آشنایی با شاخه‌ها و مسائل اخلاق کاربردی و اخلاق حرفه‌ای

منابع

- اسلامی، محمدتقی و دیگران، اخلاق کاربردی، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶.
- بوسلیکی، حسن، تعارض اخلاق و دانش اصول فقه، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۱.
- Chadwick, Ruth, ed. ۲۰۱۱. *Encyclopedia of Applied Ethics, Four-Volume Set, Second Edition: Volume ۴*. ۲nd ed. Academic Press.
- Frey, R. ۲۰۰۳. *A Companion to Applied Ethics*. Malden MA: Blackwell Pub.
- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با روانشناسی اخلاق و مباحث انگیزش اخلاقی و بررسی دیدگاه‌های مختلف در باب مسایل مربوط به التزام و تعهد اخلاقی.

سرفصل‌ها

- رابطه روان‌شناسی و اخلاق
- تعریف انگیزش اخلاقی و مسائل آن
- اراده آزاد
- مسئولیت اخلاقی
- اخلاق و جنسیت
- ضعف اراده
- تصمیم‌گیری اخلاقی
- داوری اخلاقی
- رشد اخلاقی
- خودخواهی و دیگرخواهی / نوع‌دوستی
- اخلاق مراقبت یا زنانه (گیلیگان و نودینگز و اسلوت)

منابع

- دانشنامه فلسفه اخلاق، ترجمه انشالله رحمتی، ۱۳۹۳.
- روانشناسی اخلاق، پروین کدیور، انتشارات آگه، ۱۳۹۱.
- راهنمای رشد اخلاقی، دو جلد، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹.
- روان‌شناسی شادکامی: زندگی انسانی خوب، سامونل فرانکلین، جعفر نجفی زند، نشر سخن
- Alfano, Mark. *Moral Psychology: An Introduction*. ۱ edition. Cambridge, UK ; Malden, MA: Polity, ۲۰۱۶.
- Doris, John M. *The Moral Psychology Handbook*. ۱ edition. Oxford ; New York: Oxford University Press, ۲۰۱۰.
- Heinrichs, Karin, Fritz Oser, and Terence Lovat. *Handbook of Moral Motivation: Theories, Models, Applications*. Rotterdam: Sense Publishers, ۲۰۱۳.
- O'Connor, Timothy, and Constantine Sandis, eds. *A Companion to the Philosophy of Action*. ۱ edition. Chichester, West Sussex, United Kingdom ; Malden, MA: Wiley-Blackwell, ۲۰۱۰.
- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.

- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.
- Vasiliou, Iakovos, ed. *Moral Motivation: A History*. ۱ edition. New York: Oxford University Press, ۲۰۱۶.

۲۳. تاریخچه اخلاق کاربردی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: تاریخچه فلسفه اخلاق

هدف: آشنایی با تاریخ، خاستگاه و سیر تحول و تطور اخلاق کاربردی و اهم متون تالیف شده در حوزه اخلاق کاربردی با تاکید بر حیطة تمدن اسلامی.

سرفصل‌ها

- اخلاق پزشکی در یونان و رابطه اخلاق و پزشکی
- اخلاق کاربردی و اخلاق حرفه ای در قرون وسطی
- اخلاق پزشکی در دوران تمدن اسلامی
- دوران جدید و پیدایش اخلاق زیستی
- فناوریهای نوظهور و اخلاق کاربردی (فناوری اطلاعات، زیست فناوریها و نانوفناوری)
- گرایشهای مختلف عقلی عرفانی، تطبیقی .. در خصوص اخلاق کاربردی
- رساله های عرفانی متحرفه /
- اخلاق عیاری و اخلاق متحرفه

منابع

- اسلامی، محمدتقی و دیگران، اخلاق کاربردی، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶.
- فرامرز قراملکی، احد و همکاران، اخلاق حرفه‌ای در تمدن ایران و اسلام، تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۸۸.
- Chadwick, Ruth, ed. ۲۰۱۱. *Encyclopedia of Applied Ethics, Four Volume Set, Second Edition: Volume ۴*. ۲nd ed. Academic Press.
- Frey, R. ۲۰۰۳. *A Companion to Applied Ethics*. Malden MA: Blackwell Pub.
- Quigley, Marian. ۲۰۰۷. *Encyclopedia of Information Ethics and Security*. ۱st ed. IGI Global.
- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با مسائل و نظریه‌ها در اخلاق پژوهش، اخلاق آکادمیک و اخلاق علم

سرفصل‌ها

- - معرفی قلمروهای اخلاق پژوهش، اخلاق آکادمیک و اخلاق علم فضایل فکری و اخلاقی پژوهشگر: دقت، تتبع، انصاف، صداقت، صبر و احتیاط، گشودگی و سعه صدر، امانت در نقل و ترجمه
- - خودفریبی پژوهشگر
- - دستکاری داده‌ها و نتایج
- - سوگیری در پژوهش
- - تضاد منافع
- - انتحال (سرقت علمی) و انواع آن؛ انتحال از خود
- - مسئله مالکیت فکری و حق نشر (کپی رایت)
- - منشورهای اخلاقی

منابع

- اخلاق پژوهش؛ مبانی و مسائل، مجموعه نویسندگان، به کوشش محسن جوادی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱
- اخلاق علم، دیوید بی. رسنیک، ترجمه مصطفی تقوی و محبوبه مرشدیان، نهاد نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها، ۱۳۹۲
- پژوهش در آینه اخلاق، دکتر نادیا مفتونی، انتشارات خانه کتاب، چاپ اول، ۱۳۹۱
- Comstock, Gary. *Research Ethics: A Philosophical Guide to the Responsible Conduct of Research*. ۱st edition. Cambridge; New York: Cambridge University Press, ۲۰۱۳.
- Elliott, Deni, and Judy E. Stern, eds. *Research Ethics: A Reader*. ۱st edition. Hanover, NH: Institute for the Study of Applied and Professional Ethics at Dartmouth College, ۱۹۹۷.
- Pecorari, Diane. *Academic Writing and Plagiarism: A Linguistic Analysis*. Reprint edition. London New Delhi New York Sydney: Bloomsbury Academic, ۲۰۱۵.
- Emanuel, Ezekiel J., Christine C. Grady, Robert A. Crouch, Reidar K. Lie, Franklin G. Miller, and David D. Wendler, eds. *The Oxford Textbook of Clinical Research Ethics*. Reprint edition. Oxford: Oxford University Press, ۲۰۱۱.
- Chadwick, Ruth, ed. ۲۰۱۱. *Encyclopedia of Applied Ethics, Four Volume Set, Second Edition: Volume ۴*. ۲nd ed. Academic Press.

- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با جایگاه اخلاق و مسائل اخلاقی در حرفه پزشکی و تأثیرات مثبت و منفی رعایت و عدم رعایت مسائل اخلاقی در این حرفه؛ تبیین وظایف اخلاقی پزشکان و پرستاران و...

سرفصل‌ها

- کلیاتی درباره اخلاق پزشکی (تعریف، قلمرو و تاریخچه)
- علم پزشکی از دیدگاه اسلام
- رابطه پزشک و بیماران و اطرافیان او:
 - رازداری،
 - رعایت اصول اخلاقی
 - توجه به اعتقادات دینی بیمار
- آسیب‌شناسی حرفه پزشکی
 - اصالت داشتن کسب مال دنیا، احساس مسئولیت نکردن در برابر بیمار، عجب و خود بزرگ بینی، سهل‌انگاری در تشخیص و درمان، عدم صداقت در صورت عدم تشخیص بیماری، مسامحه در تجویز داروهای حرام، رعایت نکردن حدود شرعی در هنگام معاینه بیماران بویژه جنس مخالف، سقط جنین غیر قانونی، صدور گواهی‌های غیر واقعی و غیر قانونی و...

منابع

- جانسن، آلبرت آر، مارک سیگلر، ویلیام ج وینسلید، اخلاق پزشکی: رویکرد عملی به تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در پزشکی بالینی، ترجمه معصومه السادات سبزواری، مرتضی نادران، تهران: جعفری، ۱۳۹۲.
- ملک‌پور، زین‌العابدین، اخلاق پزشکی نوین. تهران: تایماز، ۱۳۹۵.
- سینگر، پیترو، وینس آدریان ام. پزشک و ملاحظات اخلاقی، لاریجانی، باقر، کیارش آرامش، تهران: برای فردا، ۱۳۸۴.
- رازی، محمد بن زکریا، بایسته‌های اخلاق پزشکی از نگاه رازی، ترجمه محمدحسین ساکت، تهران: انتشارات طب سنتی ایران، ۱۳۹۲.
- ساشا‌ینا، عبدالعزیز عبدالحسینی، اخلاقیات زیست پزشکی اسلامی، ترجمه اکبر شهریوری. تهران: موسسه فرهنگی - حقوقی سینا، انتشارات حقوقی، ۱۳۹۲.
- ادیل، شامو، دیوید بی رسنیک، جایگاه اخلاق در پژوهش علمی، ترجمه عباس کاردان، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۹۴.

- Arras, John D. ۲۰۱۵. *The Routledge Companion to Bioethics*. Routledge.

- Beauchamp, Tom L. and James F. Childress. ۲۰۱۲. *Principles of Biomedical Ethics (Principles of Bio medical Ethics)*. ۷th ed. Oxford University Press.
- Hope, Tony. ۲۰۰۴. *Medical Ethics*. Oxford ;New York: Oxford University Press.
- Kuhse, Helga, and Peter Singer, ed. ۲۰۰۹. *A Companion to Bioethics*. ۲nd ed. Wiley-Blackwell.
- Lim, Arthur. ۲۰۰۸. *An Introduction to Medical Ethics : Patient's Interest First*. ۲nd ed. Singapore: World Scientific.
- Post, Stephen. ۲۰۰۴. *Encyclopedia of Bioethics (۵ Volume Set)*. ۳rd ed. New York: MacMillan Reference USA.
- Rhodes, Rosamond. ۲۰۰۷. *The Blackwell Guide to Medical Ethics*. Malden, Blackwell Pub.

واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با جدیدترین مباحث در حوزه اخلاق زیستی و آشنایی با دیدگاه‌های اخلاق اسلامی در این باب

سرفصل‌ها

- کلیات اخلاق زیست محیطی
- تعریف، جایگاه، اهمیت و تاریخچه اخلاق محیط زیست
- رویکردهای مطرح در اخلاق زیست محیطی
- اخلاق محیط زیست و سیاست
- اکولوژی ژرف نگر Deep Ecology
- فمینیسم و اخلاق محیط زیست
- نقش نظریات اخلاق هنجاری در پیدایی رویکردهای مختلف در اخلاق محیط زیست
- انسان‌گرایی در اخلاق زیست محیطی
- نظریه‌های سنتی و مدرن در اخلاق زیست محیطی
- شان اخلاقی و دیدگاه‌های مطرح در باب شان اخلاقی محیط زیست
- اصول حاکم بر اخلاق محیط زیست
- ارزش‌های اخلاقی ناظر به محیط زیست زنده (گیاه، حیوان و انسان)
- ارزش‌های اخلاقی ناظر به محیط بی‌جان (آب، خاک و هوا)
- راهکارهای عملی و اصول اخلاقی ناظر به حفاظت از طبیعت و محیط زیست
- گرمایش زمین و تغییرات آب و هوایی Climate Change
- توسعه پایدار و بهره‌ور از منابع زیستی

منابع

- جوادی آملی، عبدالله، اسلام و محیط زیست، اسراء، قم: ۱۳۸۶.
- نصر، سید حسین، انسان و طبیعت (بحران معنوی انسان متجدد)، ترجمه عبدالرحیم گواهی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی ۱۳۸۴.
- پویمان، لویی، اخلاق زیست محیطی، ترجمه گروه مترجمان، تهران: نشر توسعه، ۱۳۸۴.
- بنسون، جان، اخلاق محیط زیست، عبدالحسین وهاب‌زاده، انتشارات جهاد دانشگاهی، مشهد: جهاد دانشگاهی، ۱۳۸۲.
- Brennan, Andrew, and Yeuk-Sze Lo. ۲۰۱۱. "Environmental Ethics." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ed. Edward N. Zalta. Fall ۲۰۱۱.

- Callicott, J. ۲۰۰۹. *Encyclopedia of Environmental Ethics and Philosophy*. Detroit: Macmillan Reference USA.
- Callicott, J. *Encyclopedia of Environmental Ethics and Philosophy*. Detroit: Macmillan Reference USA, ۲۰۰۹.
- David R. Keller, *Environmental Ethics: The Big Questions*, Blackwell, ۲۰۱۰.
- Jamieson, Dale. ۲۰۰۳. *A Companion to Environmental Philosophy*. Wiley-Blackwell.
- Jamieson, Dale. ۲۰۰۸. *Ethics and the Environment an Introduction*. Leiden : Cambridge University Press,
- Marlow, Hilary, *Biblical Prophets and Contemporary Environmental Ethics*, Oxford, ۲۰۱۵
- Chadwick, Ruth, ed. ۲۰۱۱. *Encyclopedia of Applied Ethics, Four Volume Set, Second Edition: Volume ۴*. ۲nd ed. Academic Press.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مسائل اخلاق فناوری اطلاعات

سرفصل‌ها

- چستی مسائل اخلاق فناوری اطلاعات
- اخلاق اینترنت، اخلاق سایبری، اخلاق رایانه
- جرم‌های رایانه‌ای
- حریم خصوصی در فضای مجازی
- اخلاق بازی‌های رایانه‌ای
- سرقت اطلاعات
- دوستی‌های رایانه‌ای
- آزادی تبادل اطلاعات و محدودیت‌های آن
- مسئله مالکیت معنوی نرم‌افزارها و نوآوری‌های دیجیتال
- اخلاق در سامانه‌های هوشمند (اخلاق هوش مصنوعی)
- مسؤلیت‌پذیری شرکت‌های تولید نرم‌افزار و شرکت‌های داده‌پرداز

منابع

- شهریار، حمید، اخلاق فناوری اطلاعات، دانشگاه قم: ۱۳۸۹
- رحمتی، حسینعلی، ماخذ شناسی اخلاق فناوری اطلاعات و ارتباطات (منابع فارسی)، حسینعلی رحمتی، دانشگاه قم و دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی، ۱۳۹۲.
- رینالدز، جورج دابلیو، اصول اخلاقی در فناوری اطلاعات (اخلاق حرفه‌ای)، مترجم میثم محمدپور، علوم رایانه، ۱۳۹۲
- سید سعادت، فهیمه، هنجارهای اخلاق اسلامی در حریم خصوصی فضای مجازی. تبریز: فروغ آزادی، ۱۳۹۱.
- جانسون، دبورا جی و کیت میلر، اخلاق رایانه: تجزیه و تحلیل فناوری اطلاعات، ترجمه ایمان آقابابایی، علیرضا تقه‌الاسلامی، قم: دانشگاه قم، ۱۳۹۲.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.
- Frey, R. ۲۰۰۳. *A Companion to Applied Ethics*. Malden MA: Blackwell Pub.
- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.
- Quigley, Marian. ۲۰۰۷. *Encyclopedia of Information Ethics and Security*. ۱st ed. IGI Global

۲۸. اخلاق و سیاست

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با رابطه اخلاق و سیاست و بررسی امکان، لزوم اخلاق مداری در حوزه سیاست و چالش‌های آن.

سرفصل‌ها

- مفهوم اخلاق سیاسی و سیاست اخلاقی
- گونه‌های روابط میان اخلاق و سیاست؛ جدایی اخلاق از سیاست، تبعیت اخلاق از سیاست، آموزه دوسطحی اخلاق و سیاست و یگانگی اخلاق و سیاست
- مسئله دست‌های آلوده
- ماکیاولیسم (Machiavellism) در حوزه سیاست
- نقش اخلاق در فلسفه سیاسی
- ارتباط الزام سیاسی و الزام اخلاقی
- مسئله نافرمانی مدنی (civil disobedience) به عنوان راه حل تعارض اخلاق و قانون
- تاثیر قانون در اجرای اخلاقیات (Legal Enforcement of Morality)
- نقش اخلاق در عمل سیاسی (تاثیر اخلاق در عملکرد سیاستمداران و نهادهای سیاسی و اخلاق اسلامی و رفتار کارگزاران)
- امتداد چهار نظریه فایده‌گرایی، تکلیف‌گرایی، قراردادگرایی و اخلاق فضیلت در سیاست
- انواع نظریه عدالت و کاربردهای آنها در سیاست
- اخلاق اسلامی و حکومت اسلامی: (عدالت و ظلم، ارتباط هدف و وسیله و تأمین کمال و سعادت جامعه و آحاد آن)

منابع

- احمدی طباطبایی، محمد رضا، اخلاق و سیاست (رویکرد اسلامی و تطبیقی)، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران: ۱۳۸۷
- افروغ، عماد، درآمدی بر رابطه اخلاق و سیاست، نقدی بر ماکیاولیسم، سوره مهر، ۱۳۹۰
- دلشاد تهرانی، مصطفی، رایت درایت (اخلاق مدیریتی در عهدنامه مالک اشتر)، دریا، تهران: ۱۳۹۰
- کیخا، نجمه مناسبات اخلاق و سیاست در اندیشه اسلامی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم: ۱۳۸۶
- لک زایی، شریف، سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه (مجموعه مقالات)، پژوهشگاه فرهنگ اسلامی، قم: ۱۳۹۰
- ماکیاولی، نیکولو، شهریار، ترجمه محمود محمود، تهران: اقبال، ۱۳۸۱.

- ماوردی، علی بن محمد، تسهیل النظر و تعجیل الظفر فی أخلاق الملک و سياسة الملک، بیروت: دارالنهضة، ۱۴۰۱ ق
- مک دانلد، دیوید بی. اخلاق و سیاست خارجی، ترجمه مهدی ذاکریان، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران: ۱۳۸۹
- هورتن، جان، الزام سیاسی، ترجمه محمد سلامی و دیگران، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۴.
- Axinn, Sidney. "Military Ethics." In *The Encyclopedia of Political Thought*. John Wiley & Sons, Ltd, ۲۰۱۴.
- Christiano, Thomas, and John Christman, ed. ۲۰۰۹. *Contemporary Debates in Political Philosophy*. 1st ed. Wiley-Blackwell.
- Goodin, Robert E. Philip Pettit, and Thomas W. Pogge, ed. ۲۰۰۷. *A Companion to Contemporary Political Philosophy*, ۲ Volume Set. 2nd ed. Wiley-Blackwell.
- Scott, Peter, and William T. Cavanaugh, ed. ۲۰۰۶. *The Blackwell Companion to Political Theology*. 1st ed. Wiley-Blackwell.
- Wenz, Peter. ۲۰۰۶. *Political Philosophies in Moral Conflict*. 1st ed. McGraw-Hill Education.
- Michael Walzer, *Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations*, 2nd ed. (New York: Basic Books, ۱۹۹۲), ۲۵۹.
- Bernard Williams, "Politics and Moral Character", in *Public and Private Morality*, ed. Stuart Hampshire (Cambridge, UK: Cambridge University Press, ۱۹۷۸), ۶۲.

دروس اختیاری - اختصاصی

- اخلاق خانواده
- اخلاق کسب و کار
- اخلاق ژنتیک
- اخلاق در ادبیات فارسی
- اخلاق ماثور
- اخلاق و فقه

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با جایگاه و اهمیت خانواده در اسلام و مسائل اخلاقی مختلفی که قبل و بعد از تشکیل خانواده مطرحند، مانند انتخاب همسر، همسرمداری، تربیت فرزندان در جوامع مدرن، عوامل تقویت و تزلزل خانواده به ویژه تعامل زوجین با خویشاوندان یک دیگر، حل اختلافات خانوادگی.

سر فصل‌ها:

- ملاک انتخاب همسر، خواستگاری و ازدواج
- روابط و اخلاق زن و شوهر با یکدیگر نمونه
- ارتباط زن و مرد با پدر و مادرها و با خویشاوندان یکدیگر
- روابط و اخلاق زن و شوهر با فرزندان
- حقوق و وظایف والدین و فرزندان
- نعمت خانواده و آثار آن
- تربیت دینی کودکان

منابع

- امینی، ابراهیم، آیین همسرمداری یا اخلاق خانواده، تهران: ۱۳۶۲.
- سالاری‌فر، محمدرضا، خانواده در نگرش اسلام و روان‌شناسی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۲.
- محمودیان، حسین، دانش خانواده، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۸۳.
- مظاهری، حسین، اخلاق در خانواده، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، تهران: دفتر نشر معارف، ۱۳۹۱.
- مظاهری، حسین، خانواده در اسلام، تهران: نسیم رحمت، ۱۳۸۸.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.
- Chadwick, Ruth, ed. ۲۰۱۱. *Encyclopedia of Applied Ethics, Four Volume Set, Second Edition: Volume ۴*. ۲nd ed. Academic Press.
- Frey, R. ۲۰۰۳. *A Companion to Applied Ethics*. Malden MA: Blackwell Pub.
- Gladding, Samuel, T. ۲۰۱۴. *Family Therapy: History, Theory, and Practice*. ۶th ed. Pearson.
- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.
- Rubio, Julie Hanlon. ۲۰۱۰. *Family Ethics: Practices for Christians*. Georgetown University Press.

- Scales, Stephen, Adam Potthast, and Linda Oravecz. ۲۰۱۰. *The Ethics of the Family*. Ed. Stephen Scales, Adam Potthast, and Linda Oravecz. New edition. Cambridge Scholars Publishing.

۳۰. اخلاق کسب و کار

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با نظریه‌ها، مسائل و اخلاق حرفه‌ای کسب و کار (تجارت)، اخلاق اقتصادی، و اخلاق توسعه.

سرفصل‌ها

- فضایل و رذایل اخلاقی در بازار
- فعالیت تجاری و پرورش فضایل فردی (تدبیر و دوراندیشی، مدارا و ...)
- -- اخلاق کسب و کار و ملاحظات زیست‌محیطی
- -- عدالت و انصاف در رابطه با امور تجاری
- -- آموزه‌های دینی در اقتصاد و تجارت
- -- نسبت اخلاق و قانون در حیطه کسب و کار
- -- مسئله رشوه و هدایا در روابط تجاری
- -- ابعاد اخلاقی فساد اقتصادی و اداری
- -- مسؤلیت‌پذیری نهادهای تجاری
- -- حقوق مصرف‌کننده (مشتری)

منابع

- درآمدی بر اخلاق کسب و کار در محیط جهانی، به اهتمام محمد نهاوندیان، مرکز ملی جهانی شدن، ۱۳۹۳
- اخلاق کسب و کار: رویکردی کاربردی، اندرو گیلیبر، ترجمه عادل آذر، دانشگاه امام صادق، ۱۳۹۳
- -- اخلاق در بازار: به ضمیمه فتاوی‌ای امام خمینی در آداب کسب و تجارت، حسن صنعتکار، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۶
- اخلاق در تجارت الکترونیکی: رویکرد حمایت از حقوق مصرف‌کننده، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.
- تشریح المطالب؛ شرح فارسی بر مکاسب، ذهنی، سید محمد جواد، قم، نشر حاذق.
- DesJardins, Joseph. *An Introduction to Business Ethics*. ۵ edition. New York, NY: McGraw-Hill Education, ۲۰۱۳.
- Ferrell, O. C., John Fraedrich, and Ferrell. *Business Ethics: Ethical Decision Making & Cases*. ۱۰ edition. Stamford, CT, USA: South-Western College Pub, ۲۰۱۴.
- Velasquez, Manuel G. *Business Ethics: Concepts and Cases*. ۷ edition. Upper Saddle River, N.J.: Pearson, ۲۰۱۱.
- Becker, Lawrence C. and Charlotte B. Becker, ed. ۲۰۰۱. *Encyclopedia of Ethics* ۲nd ed. Routledge.
- Chadwick, Ruth, ed. ۲۰۱۱. *Encyclopedia of Applied Ethics, Four Volume Set, Second Edition: Volume ۴*. ۲nd ed. Academic Press.

- Gladding, Samuel, T. ۲۰۱۴. *Family Therapy: History, Theory, and Practice*. ۶th ed. Pearson.
- LaFollette, Hugh. Ed. *International Encyclopedia of Ethics*. Blackwell Publishing Ltd, ۲۰۱۳.

واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری - اختصاصی

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با جدیدترین مباحث در حوزه اخلاق زیستی و آشنایی با دیدگاه‌های اخلاق اسلامی در این باب

سرفصل‌ها

- پیشینه و پی‌رنگ فلسفی و قلمرو/ گستره اخلاق ژنتیک
- جایگاه و جغرافیای اخلاق ژنتیک در منظومه اخلاق کاربردی
- . شان و مکانت اخلاقی ژن (moral status of gene):
- بررسی و نقد دیدگاه‌ها، ادعاها و ادله در خصوص شان اخلاقی ژن، ضمن نیم‌نگاهی به اهم دیدگاه‌ها در باب معیار و شاخصه شان اخلاقی
- ژن درمانی (gene therapy) و تبیین و تحلیل چالش‌های اخلاقی برآمده از آن:
- ارتقای ژنتیکی/به‌سازی و بهبود بخشی ژنتیکی نسل و نژاد انسانی (genetic enhancement) و به‌نژادی:
- به‌سازی ژنتیکی از منظر اسلامی: دلایل له و علیه بهینه/به‌سازی و به‌نژادی
- به‌هم زدن توازن طبیعت؛ به‌نژادی / مهندسی ژنتیک تغییر خلقت و تضعیف طبیعت
- مهندسی ژنتیک و نقض خودآیینی / خودمختاری انسان؛
- به‌نژادی / مهندسی ژنتیک و تبعیض نژادی ژنتیکی
- مسولیت در قبال نسل‌های آینده/ به‌نژادی و موجودات آینده

منابع

- متون و منابع اسلامی / فقهی مرتبط با اخلاق ژنتیک/ اخلاق زیستی و رابطه انسان با طبیعت.
- Burley, Justine & Harris, Jhon (ed.) (۲۰۰۴) A Companion to Genethics (Blackwell Companions to Philosophy) published by Wiley-Blackwell Paperback./Wiley-Blackwell.
- Davenport, C. B. (۲۰۱۰). Heredity in relation to eugenics. Nabu Press.
- Deane-Drummond, C. (۲۰۰۵). Genetics and Christian Ethics. Cambridge University Press.
- Genethics: Moral Issues in the Creation of People. (۱۹۹۴).
- Häyry, M. (۲۰۱۰). Rationality and the Genetic Challenge: Making People Better? (1st ed.). Cambridge University Press.
- Heyd, D. (۱۹۹۴). Genethics: Moral Issues in the Creation of People. University of California Press.
- Hoffman, A. J. (۲۰۰۹). The New World Order and the Eugenics Wars: A Christian Perspective (1ST ed.). eugenicswars.com.
- Kevles, D. (۱۹۹۸). In the Name of Eugenics: Genetics and the Uses of Human Heredity. Harvard

- Larson, E. J. (۱۹۹۶). Sex, Race, and Science: Eugenics in the Deep South (Reprint.). Johns Hopkins University Press.
- Panno, J. (۲۰۱۰). Stem Cell Research: Medical Applications and Ethical Controversies (Revised.). Checkmark Books.
- Steinbock, B. (Ed.). (۲۰۰۹). The Oxford Handbook of Bioethics (1st ed.). Oxford University Press.

تعداد واحد: ۲

۲ نوع واحد: اختیاری - اختصاصی

پیش نیاز: ندارد

هدف: ■ یادگیری شیوه فهم و برداشت از متون ادبی فارسی در موضوع اخلاق و حکمت عملی تا سده ششم هجری شناخت منابع ادبی نظم و نثر فارسی در موضوع اخلاق و حکمت عملی تا انتهای سده ششم هجری

سرفصل‌ها

- ۱. کتابشناسی و شخصیت شناسی ادبیات فارسی در حوزه اخلاق و حکمت عملی تا انتهای سده ششم هجری
- ۲. مفهوم، چیستی، غایت و جایگاه اخلاق و حکمت عملی در دو بعد علمی و عملی در متون ادبی
- ۳. ساختار، محورها و موضوعات اخلاق و حکمت عملی در متون ادبی
- ۴. محتوا، مضمون و تحلیل موضوعات و محمولات اخلاقی و حکمی عملی
- ۵. نحوه چینش و شیوه نگارش (سبک ادبی) موضوعات اخلاق و حکمت عملی
- ۱. ساختار، محورها و موضوعات اخلاق و حکمت عملی در متون ادبی از سده هفتم تا دوران معاصر
- ۲. محتوا، مضمون و تحلیل موضوعات و محمولات اخلاقی و حکمی عملی ۳. نحوه چینش و شیوه نگارش موضوعات اخلاق

منابع

- شاهنامه فردوسی، قابوسنامه، الهی نامه و مناجات- نامه خواجه عبدالله، آثار ناصر خسرو، جاودان- خرد ابوعلی مسکویه، آثار فارسی ابوحامد غزالی نظیر کیمیای سعادت و برخی رسائل وی، آثار فارسی ابوالحسن خرقانی و...
- حدیقه- الحقیقه و دیوان سنایی غزنوی، اسرارالتوحید محمد بن منور، حالات و سخنان ابوسعید، مثنویهای نظامی گنجوی، دیوان خاقانی شروانی، تمهیدات عین- القضاة همدانی، عبرالعاشقین روزبهان بقلی شیرازی و...
- - دیوان و مثنویهای عطار نیشابوری، دیوان شمس و مثنوی معنوی مولوی، بوستان و گلستان سعدی، دیوان و عشاقنامه عراقی، کلیله و دمنه نصرالله منشی، بهارستان، دیوان و مثنویهای جامی، مرزبان- نامه سعدالدین وراوینی، آثار عبید زاکانی، آثار اوحدی مراغه- ای، آثار بابا افضل کاشانی.
- - آثار قاسم انوار، دیوان صائب تبریزی، دیوان بیدل دهلوی، مثنویهای شیخ بهایی، اسرارالشهود اسیری لاهیجی، ناظر و منظور وحشی بافقی، دیوان ملامحسن فیض کاشانی، مثنوی طاق‌دیس نراقی.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی دانشجویان با روایات اخلاقی و چگونگی بیان مسائل اخلاقی توسط انمه معصومین علیهم‌السلام به‌ویژه امام علی علیه‌السلام در نهج البلاغه.

سرفصل‌ها

- شناخت منابع اخلاق ماثور
- حوزه‌های اخلاق در منابع اخلاق نقلی
- تغییرات طبقه‌بندی‌های اخلاقی ماثور در بستر تاریخ
- اخلاق ماثور در فرق مهم اسلامی، اهل سنت و شیعه
- شبکه مفهومی اخلاق و مفاهیم آن در اخلاق ماثور
- ذائقه‌های مختلف در اخلاق نقلی
- ادعیه در اخلاق ماثور

منابع

- نهج البلاغه امام علی علیه‌السلام.
- صحیفه سجادیه.
- محمدی ری‌شهری، محمد، میزان الحکمة، قم: دار الحدیث، ۱۳۷۵. مدخل‌های اخلاقی مانند زهد، تقوا، صبر، توکل، رضا، خوف، عفو و گذشت، ایثار و انفاق.
- متقی هندی، علی‌المتقی بن حسام‌الدین الهندی، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، تصحیح: صفوه السقا، مکتبه التراث الاسلامی، بیروت: ۱۳۹۷ ق.
- احمد بن عبدالله الاصفهانی (ابونعیم)، حلیه الاولیاء و طبقات الاصفیاء، دارالکتب العربی، بیروت: ۱۳۸۷ ق.
- سید بن طاووس، فلاح السائل، قم: مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۹ ق.
- سید بن طاووس، مهج الدعوات و منهج العبادات، بیروت: مؤسسه الاعلمی، ۱۴۱۴ ق.
- طباطبائی، سید محمد حسین؛ سنن النبی، تهران: اسلامیه، چاپ هفتم، ۱۳۷۸ ش.
- طبرسی، الفضل بن الحسن، مکارم الاخلاق، تحقیق: علماء آل جعفر مؤسسه النشر الاسلامی، قم: ۱۴۱۴ ق.
- طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، قم: شریف‌رضی، چاپ چهارم، ۱۴۱۲ ق.
- بیهقی، أحمد بن حسین، شعب الایمان، محقق، عبد‌العلی عبد‌الحمید حامد، اشرف، ریاض: مکتبه‌الرشد، ۱۴۲۳ ق.
- دیلمی، حسن بن محمد، ارشاد القلوب الی الصواب، قم: الشریف‌رضی، ۱۴۱۲ ق.
- شیخ صدوق، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، قم: الشریف‌رضی، چاپ دوم، ۱۴۰۶ ق.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری - اختصاصی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با حوزه‌های مشترک اخلاق اسلامی و فقه و اصول و آشنایی با ریشه‌های فقهی و اصولی مسائل اخلاقی

سرفصل‌ها

- حوزه‌های مشترک اخلاق اسلامی و فقه و اصول
- روش استدلال اخلاقی در فقه و اصول
- تحلیل فعل و فاعل اخلاقی در فقه و اصول
- تجزیه
- نسبت احکام خمسہ تکلیفی با احکام اخلاقی
- حسن فعلی و فاعلی
- مستقلات عقلیه و نقش تفسیری آنها در استنباط احکام شرعی
- واقع‌گرایی و ناواقع‌گرایی (اعتباری بودن) اخلاق در فقه و اصول
- نتیجه‌گرایی و تکلیف‌گرایی در فقه
- مصلحت و مفسده و نسبت آن با حسن و قبح
- جلب منفعت و دفع ضرر (قاعده لاضرر) و نسبت آن با مباحث اخلاقی
- موضوعات اخلاقی مورد بحث در کتب فقهی (کذب، غیبت و ...)
- کاربرد روشهای حل تعارض و تراحم در اخلاق و فقه
- عدالت در فقه و اخلاق

منابع

- بوسلیکی، حسن، تعارض اخلاق و دانش اصول فقه، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۱.
- مناسبات اخلاق و فقه در گفتگو با اندیشوران، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- قاعده عدالت در فقه امامیه، به کوشش حسنعلی علی‌اکبریان، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- اسلامی، محمد تقی، اخلاق اسلامی و کاربرد است قاعده تسامح، در ادله سنن، پژوهشی انتقادی، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی بهار ۱۳۹۰.
- ضایبی فر، سعید، تاثیر اخلاق در اجتهاد: گفت و گو با جمعی از اساتید حوزه و دانشگاه، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۸.
- احمد پور، مهدی، فقه و اخلاق اسلامی، مقایسه ای علم شناختی، قم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی ۱۳۹۲
- غنوی، امیر، درآمدی بر فقه اخلاق، قم: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۳.

دانشگاه قم
گروه اخلاق

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل
دروس دوره کارشناسی ارشد رشته اخلاق
گرایش
اخلاق اسلامی
فلسفه اخلاق
اخلاق کاربردی

پاییز ۱۳۹۵

